

Diak

Anne Laatikainen
Päivi Pernu-Heikkinen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2019

”NUORI ON HATKASSA”

**Ja muita lastensuojeluilmoitukseen johtaneita syitä Kainuussa
vuosina 2017 ja 2018**

TIIVISTELMÄ

Anne Laatikainen, Päivi Pernu-Heikkinen

”Nuori on hatkassa” – ja muita lastensuojeluilmoitukseen johtaneita syitä Kainuussa vuosina 2017 ja 2018

50 s., 16 liitettä

Syksy 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän, eli Kainuun soten lastensuojeluilmoitusten yleisimmät tekijät ja keskeisimmät lastensuojeluilmoitusten tekoon johtaneet syyt vuosilta 2017 ja 2018.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineistona oli Kainuun soten tietohallinnon tekemä valmis aineisto, joka sisälsi kuntakohtaisesti tutkittavilta vuosilta lastensuojeluilmoitusten tekijöiden ja ilmoitusten syiden määrät.

Tutkimustuloksista selvisi, että Kainuun soten alueella suurimmaksi syyksi lastensuojeluilmoitukseen nousi vanhempien tai lasten päihteidenkäyttö. Toiseksi suurimmaksi syyksi nousi lapsen kaltoinkohteluun liittyvät tekijät, kuten puutteet lapsen perushoidossa, lapsen kokemus turvattomuus ja vanhemman jaksaminen. Kajaanin, Sotkamon ja Paltamon alueella suurimmaksi syyksi nousi ”muu ilmoitusperuste, mikä”. Tutkimuksessa käytiin Kajaanin osalta läpi lastensuojeluilmoitukset, joiden syyksi oli kirjattu ”Muu ilmoitusperuste, mikä.” Tässä aineistossa toistuivat usein ilmaisut siitä, että lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat tai eivät tue lapsen kehitystä. Ja lisäksi lapsen kaltoinkohteluun liittyvät seikat sekä lasten tekemät näpistyksen. Aineisto sisälsi myös yhteydenottoopyyntöjä, joissa lapselle toivottiin tukihenkilöä.

Tutkimusaineistosta selvisi, että Kainuussa yleisin lastensuojeluilmoituksen tekijä on poliisi. Myös opetustoimi ja sosiaalipäivystys nousivat tutkimusaineiston perusteella merkittäviksi lastensuojeluilmoituksia tekeviksi tahoiksi.

Jotta lastensuojeluilmoitusten tilastoinnin luotettavuus voidaan taata, olisi kaikki lastensuojeluilmoitusten perusteet hyvä saada tilastoitamaan muotoon.

Asiasanat: Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, kvantitatiivinen tutkimus, lastensuojelu, lastensuojeluilmoitus

ABSTRACT

Anne Laatikainen, Päivi Pernu-Heikkinen

"Youth Gone AWOL" and Other Reasons for Child Protection Announcements in Kainuu between 2017-2018

50 p., 16 appendices

Autumn 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Social Education Programme

A Bachelor of Social Services (UAS)

The objective of this Bachelor's thesis was to investigate the most common factors and the most important reasons for child protection announcements by Kainuu Joint Municipal Council for Social and Health Care (Kainuun sote) between 2017 and 2018.

The quantitative research method was used in this study. The research data consisted of material compiled by the Information Technology Administration of Kainuun sote, comprising the number of child protection announcements, the reasons for the announcements and the submitters of the announcements by municipality covering the mentioned period of study.

The results showed that, in general, substance abuse by parents or children was the biggest cause of child protection reports. The second major cause were child abuse cases, such as deficiencies in the child's basic care, insecurity and parental coping. In the municipalities of Kajaani, Sotkamo and Paltamo, the main reason for announcement was "other, please specify".

In Kajaani, the child protection announcements which had been attributed to "other, please specify" were manually examined. This data highlighted the aforementioned reasons: child's growth conditions were endangered or did not support the child's development, child abuse issues and shoplifting made by child. The material also included contact requests asking for support person to the child.

The investigation revealed that in Kainuu, most commonly the child protection announcement is made by the police. Based on the research data, education and social security services also frequently make child protection announcements in Kainuu.

In order to ensure the reliability of statistics on child protection announcements, it would be useful to have all the grounds for child protection announcements in a statistical format.

Keywords: Kainuu Joint Municipal Council for Social and Health Care, quantitative research, child welfare, child welfare notice

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KAINUUN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄ	5
3 LASTENSUOJELUN MÄÄRITTELYÄ.....	6
3.1 Lapsen etu	8
3.2 Lastensuojelu	8
3.3 Lastensuojeluilmoitus ja yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi	9
3.4 Lastensuojeluilmoitusten rekisteröinti ja valtakunnalliset tilastot	11
4 LASTENSUOJELUILMOITUKSEEN JOHTAVIA TEKIJÖITÄ	14
4.1 Lapsen kaltoinkohtelu	15
4.2 Vanhempien päihteiden käyttö	16
4.3 Nuorten päihteiden käyttö	17
4.4 Mielenterveysongelmat	20
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	21
5.1 Tutkimusmenetelmä.....	21
5.2 Tutkimusaineisto	22
5.3 Lastensuojeluilmoitusten kirjaaminen.....	24
5.4 Tutkimuksen eettisyys.....	26
6 TULOKSET	27
6.1 Lastensuojeluilmoitusten tekijät Kainuussa.....	27
6.2 Lastensuojeluilmoitusten perusteet.....	34
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	40
8 POHDINTA	44
LÄHTEET.....	47
LIITE 1. Ilmoitusten tekijä Kajaani.....	51
LIITE 2. Ilmoituksen tekijät Sotkamo.....	52

LIITE 3. Ilmoituksen tekijät Kuhmo.....	53
LIITE 4. Ilmoituksen tekijät Suomussalmi	54
LIITE 5. Ilmoituksen tekijät Paltamo.....	55
LIITE 6. Ilmoituksen tekijät Hyrynsalmi	56
LIITE 7. Ilmoituksen tekijät Ristijärvi	57
LIITE 8. Ilmoituksen tekijät Kainuusta poismuuttaneet	58
LIITE 9. Ilmoitusperuste Kajaani	59
LIITE 10. Ilmoitusperuste Sotkamo	60
LIITE 11. Ilmoitusperuste Kuhmo	61
LIITE 12. Ilmoitusperuste Suomussalmi	62
LIITE 13. Ilmoitusperuste Paltamo	63
LIITE 14. Ilmoitusperuste Hyrynsalmi	64
LIITE 15. Ilmoitusperuste Ristijärvi	65
LIITE 16. Ilmoitusperuste Kainuusta poismuuttaneet.....	66

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena on lastensuojeluilmoitusten syyt ja lastensuojeluilmoitusten tekijät. Toteutamme opinnäytetyömme yhteistyössä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa, josta jatkossa käytämme nimeä Kainuun sote. Opinnäytetyön aiheeksi valikoitui mielenkiintomme ja toimeksiantajan tarpeen myötä lastensuojeluilmoitusten syiden tutkiminen.

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää, mikä taho lastensuojeluilmoituksen on tehnyt ja mitkä syyt ilmoituksista nousevat suurimmaksi. Tarkastelemme myös, mikä on Kainuussa lastensuojeluilmoitusten määrä suhteessa valtakunnan tasoon. Aineiston perusteella etsimme myös, mitkä ilmiöt Kainuun alueella nousevat esiin lastensuojeluilmoitusten syinä ja avaamme niistä keskeisimmät.

Tutkimme Kainuun soten vastaanottamat lastensuojeluilmoitukset vuosilta 2017 ja 2018. Analysoimme opinnäytetyössämme lastensuojeluilmoitusten syiden lisäksi sitä, miten ilmoitustentekijät jakautuvat esimerkiksi varhaiskasvatuksen, koulun, eri viranomaisten ja yksityishenkilöiden kesken.

Rajaamme aineistosta pois ennakkolliset lastensuojeluilmoitukset. Ennakollinen lastensuojeluilmoitus tehdään ennen lapsen syntymää, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsi tarvitsee lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen. (L417/2007) Lastensuojeluilmoitusten määrät ovat kasvaneet suuresti edeltävän vuosikymmenen aikana ja määrät näyttäisivät vain jatkavan kasvuaan. Tähän on osaltaan varmasti vaikuttanut lakimuutokset, jotka ovat helpottaneet ja madaltaneet kynnyistä tehdä ilmoitus.

2 KAINUUN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄ

Kainuun Sote eli Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tarjoaa ja tuottaa kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut Kainuun kunnissa, joihin kuuluvat Kajaani, Ristijärvi, Hyrynsalmi, Suomussalmi, Paltamo, Sotkamo ja Kuhmo. Puolangan kunta on osajäsen. Puolangalla Kainuun sote vastaa erikoissairaanhoidosta ja ympäristöterveydenhuollosta; esimerkiksi eläinlääkäri- ja terveysvalvontapalvelut. (Kainuun sote. Tietoa meistä. Mikä Kainuun sote.)

Kainuu on ensimmäinen maakunta, joka on yhdistänyt perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelut sekä ympäristöterveydenhuollon. Toimintamalli, niin sanottu Kainuun malli, otettiin käyttöön vuonna 2005, ja se toimii edelleen. Toiminnassa pyritään asiakaslähtöisyyteen. (Kainuun sote. Tietoa meistä). Toiminta-ajatuksena on 1) edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta, 2) kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja, 3) toteuttaa väestön tarvitsemien palveluiden yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja potilasturvallisuutta. (Kainuun sote. Strategia ja toiminta-ajatus.)

Kainuun sote on Kainuun suurin työnantaja, jossa työskentelee noin 3700 työntekijää. Työyksikköjä on eri puolilla Kainuuta lähes sata. Kainuun sotessa tehdään asiakaslähtöistä ja laadukasta työtä asiakkaiden ja potilaiden parhaaksi moniammatillisissa tiimeissä. (Kainuun sote. Avoimet työpaikat.)

Kainuun soten organisaatiossa lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä perhekeskuksissa ja ne sijoittuvat perhepalvelujen tulosalueelle muodostaen neljä vastuualuetta: 1. lapsiperheiden terveyspalvelut 2. lapsiperheiden sosiaalipalvelut 3. vammaispalvelut ja 4. aikuis-sosiaalipalvelut. (Kainuun sote. Palvelut. Organisaatio.)

Lapsiperheiden terveydenhuoltopalvelut muodostavat perusterveydenhuollon palveluista lasten, äitiys- ja perhesuunnitteluneuvolan, perheneuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Lapsiperheiden sosiaalipalvelut

puolestaan kattavat perheoikeudelliset palvelut, perhetyön, kotipalvelun sekä lastensuojelun ja sijaishuollon palvelut. (Kainuun sote. Palvelut. Organisaatio.)

Perhekeskusten ja -asemien tehtävä on kehittää ja ylläpitää yhteistyötä eri ammattilaisten välillä sekä luoda ja vahvistaa oman alueen verkostoja kaikkien lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen välillä, kuten esimerkiksi seurakunta, järjestöt ja yritykset. (Kainuun sote. Palvelut. Perhekeskukset.) Kajaanissa on Kainuun soten ylläpitämä 14 paikkainen SalmiLan lastenkoti. SalmiLassa on vuodesta 2016 alkaen järjestetty myös ns. etäturvakotipalvelua yhteistyössä Oulun turvakodin kanssa. (Kainuun sote 2017.)

3 LASTENSUOJELUN MÄÄRITTELYÄ

Lastensuojelu nousee esille mediassa ja julkisessa keskustelussa aina silloin, kun jotain sattuu ja herää epäily, että jotain on jäänyt tekemättä. Monelle lastensuojelu -sana tuo ensimmäisenä mieleen huostaanotot ja niihin liittyvät erinäiset ongelmat, vaikka huostaanottoon ja sijoituksiin päädytään vain harvoin. Ihmisten mielessä on pelko siitä, että viranomainen puuttuu heidän elämäänsä kyseenalaistaen oman vanhemmuuden. Lastensuojelussa sosiaalityöntekijät toimivat suuren paineen ja suurien sekä yhä kasvavien asiakasmäärien kanssa.

Suuri osa lapsista voi hyvin ja elää mahdollisesti parempaa lapsuutta kuin aikaisemmat sukupolvet. On olemassa kuitenkin yhä kasvava joukko lapsia, jotka kärsivät vaikeutuvista ja kasautuvista ongelmista. Näiden lasten eteen tulisi työskennellä monestakin syystä erityisen tehokkaasti ja laaja-alaisesti. Lasten huonovointisuus ja syrjäytyminen on jo itsessään väärin, mutta myös yhteiskunnan kannalta potentiaalinen ja voimavarojen tuhlausta. Lapset ovat huomisen rakentajia, joiden varaan yhteiskunnan sosiaalinen kestävyys rakentuu. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 3.)

Uusi sosiaalihuoltolaki (L1301/2014) tuli voimaan vuonna 2015. Siinä tavoitteena on saada painopistettä ennaltaehkäisevään työhön ja peruspalveluihin korjaavan työn sijasta. Lastensuojelu on ennen kaikkea lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemista, jossa parhaimmillaan voidaan ehkäistä ongelmia siinä määrin, ettei eri viranomaisien moniammatillista apua tarvita eikä lapsi/nuori tarvitse pitkällisiä auttamisen prosesseja. Mitä varhaisemmin ongelmat havaitaan sitä nopeammin niihin päästään puuttumaan ja tarjoamaan tarpeen mukaisia palveluja. (Pätäri & Ylikännö 2018, 155.) Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen lasten ja nuorten ongelmiin on myös yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti merkittävää.

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Jokaiselle lapselle kuuluu oikeus kasvaa, käydä koulua, osallistua ja leikkiä. Näiden lisäksi jokaiselle lapsella on oikeus huolenpitoon ja suojeluun. Hyvää lapsuutta pyritään edistämään oikeudellisin keinoin. Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimukseen on koottu kaikki lasten oikeudet. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita riippumatta heidän taustastaan, kansallisuudestaan, uskonnostaan tai perheen varallisuusasemasta. (Lastensuojelun keskusliitto. Lapsen oikeuksien yleissopimus.)

Lapsen oikeuksista on säädetty Suomen perustuslaissa. Lapsen oikeuksien yleissopimus hyväksyttiin vuonna 1989, Suomessa sopimus tuli voimaan 21. elokuuta 1991. (Aer 2013, 8.) Sopimuksen on hyväksynyt suurin osa valtioista. Sopimus on verrattavissa lakiin, joten se velvoittaa ihan meitä kaikkia, lasten vanhempia, valtioita, kuntia ja viranomaisia toimimaan samalla tavoin kuin muukin lainsäädäntö velvoittaa. Tämän sopimuksen lisäksi meillä on Suomessa useita lakeja, jotka turvaavat lasten oikeuksia ja joiden mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti ja tasapuolisesti yksilöinä. (Lastensuojelun keskusliitto. Lapsen oikeuksien yleissopimus.)

Lapsen oikeus on aikuisen velvollisuus.
– *J.P. Grant, UNICEFin entinen pääsihteeri*

3.1 Lapsen etu

Lapsen etu on lastensuojelun keskeinen periaate. Lapsen etu on ensisijalla lastensuojelun tarvetta arvioitaessa sekä lastensuojelua toteutettaessa. Lapsen etua arvioitaessa on ensisijaisen tärkeää huomioida, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle tasapainoisen kehityksen, hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet, mahdollisuuden saada ymmärtämystä, hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon, lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen, turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden, itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen, mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen. (L 417/2007.)

3.2 Lastensuojelu

Lastensuojelusta on säädetty lastensuojelulaissa. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kasvuun sekä erityiseen suojeluun, sekä tukea lapsen vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoitoon ja kasvatukseen osallistuvia henkilöitä tehtävässään. Lastensuojelun on pyrittävä toimimaan ennaltaehkäisevästi puuttamalla havaittuihin ongelmiin varhain. (L 417/2007.)

Lasten suojelu on meidän kaikkien tehtävä. Lastensuojelu sen sijaan on institutionaalinen puuttumisen muoto, joka perustuu lakiin ja kansainvälisiin sopimuksiin lapsen oikeudesta tasapainoiseen ja turvalliseen kehitykseen. Onnistunut ja vaikuttava lastensuojelu Yhdistyneiden Kansakuntien tarkoittamassa laajuudessa tarkoittaa sitä, että hyvinvointipolitiikka ja monen tasoiset toimijat ovat tärkeässä roolissa sekä edellyttää eri toimijoiden vahvaa ammattitaitoa ja osaamista. Lasten suojelun edellytyksenä on niin palvelujärjestelmän kuin sektorirajat ylittävien palvelumuotojen kehittäminen. (Pätäri & Ylikännö 2018, 10-11.)

3.3 Lastensuojeluilmoitus ja yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi

Lastensuojelulaissa (L417/2017) ja sosiaalihuoltolaissa (L1301/2104) on säädetty lastensuojeluilmoituksesta ja yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi. Kenellä tahansa on oikeus tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli hän on huolissaan lapsesta tai nuoresta. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa silloin, kun havaitsee tai saa työssään tietää lapsen kasvuoloista sellaisia seikkoja, joiden perusteella lapsen lastensuojelutarve tulee selvittää. Yksityinen henkilö voi tehdä lastensuojeluilmoituksen halutessaan nimettömänä. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessit.)

Lastensuojelulain 25 §:n mukaan seuraavat tahot ovat velvollisia viipymättä salassapitosäännösten estämättä tekemään lastensuojeluilmoituksen lapsesta, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää, että lapsen hoito- ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelutarpeen selvittämistä:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuolto tai lasten päivähoido;
- 2) opetustoimi;
- 3) nuorisotoimi;
- 4) poliisitoimi;
- 5) Rikosseuraamuslaitos;
- 6) palo- ja pelastustoimi;
- 7) sosiaalipalvelujen, lasten päivähoidon tai terveydenhuollon palvelujen tuottaja;
- 8) opetuksen tai koulutuksen järjestäjä;
- 9) seurakunta tai muu uskonnollinen yhdyskunta;
- 10) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitettu vastaanottokeskus tai järjestelykeskus;
- 11) hätäkeskustoimintaa harjoittava yksikkö;
- 12) koululaisten aamu- tai iltapäivätoimintaa harjoittava yksikkö;
- 13) Tulli;
- 14) rajavartiolaitos;
- 15) ulosottoviranomainen;
- 16) Kansaneläkelaitos. (L417/2007)

Ilmoitusvelvollinen henkilö voi täyttää velvollisuutensa tekemällä lapsesta huolen herättyä myös yhteydenoton tuen tarpeen arvioimiseksi. Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tehdään yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa. Jos vanhempi ei ole suostuvainen yhteydenottoon, tai se ei

muutoin onnistu, tulee ilmoitusvelvollisen tehdä lapsesta lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluasian vireille tulossa pyrkimyksenä olisi, että se tapahtuisi yhteisymmärryksessä vanhemman kanssa. Näin se turvaisi paremmin yhteistyötä ja palvelujen jatkuvuutta jatkossakin. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lastensuojelun käsikirja.)

Tärkeintä on, että lastensuojeluilmoitus tehdään viipymättä. Jos kokee epävarmuutta lastensuojeluilmoituksen tarpeellisuudesta, neuvoa voi kysyä kunnan lastensuojeluviranomaiselta ilmaisematta lapsen henkilöllisyyttä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessit.)

Lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun sosiaalityöntekijä toteaa palvelutarpeen arvioinnin perusteella, että lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat tai eivät turvaa lapsen terveyttä eikä kehitystä tai jos lapsi vaarantaa terveyttään omalla käyttäytymisellään. Nämä ovat syitä, joiden vuoksi lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia. Lastensuojelun asiakkuus alkaa myös silloin, kun asian vireille tulon johdosta ryhdytään kiireellisiin lastensuojelutoimiin. Kaikki lastensuojeluilmoitukset eivät johda lastensuojelun asiakkuuteen. Osa lapsista, joista ilmoitus tehdään, on jo asiakkaina ja osa ilmoituksista taas todetaan aiheettomiksi. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessit; Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 290–291.)

Laki määrittelee lastensuojelulle aikarajoja. Viranomaisen on 7 arkipäivän kuluessa lastensuojeluilmoituksen saapumisesta ratkaistava, laaditaanko tapauksessa palvelutarpeen arviointi. Mikäli päädytään laatimaan palvelutarpeen arviointi, on sen valmistuttava kolmen kuukauden kuluessa asian vireille tulosta (L417/2007). Palvelutarpeen arvioinnin tavat vaihtelevat kunnittain. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään mahdollinen lastensuojeluntarve. Selvittämisvaiheessa olisi mahdollista kartoittaa ja arvioida lapsen ja hänen perheensä elämässä jo mukana olevat läheiset ja auttajatahot, sekä heidän mahdollisuutensa tukea lasta. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 291.)

Lastensuojelun asiakkaalle ja tarvittaessa sosiaalihuoltolainmukaisia palveluita saavalle lapselle on tehtävä lain edellyttämä asiakassuunnitelma. Siihen tulee

kirjata lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, sekä palvelut ja muut tukitoimet, sekä arvioitu aika jonka puitteissa tavoitteet pyritään toteuttamaan. (L417/2007)

Lastensuojelu voidaan jakaa ehkäisevään lastensuojeluun ja lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan keinoja, joilla tuetaan lasten kasvua ja kehitystä sekä tuetaan vanhemmuutta. Tällaista tukea on saatavilla esimerkiksi opetustyössä, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa, sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lapsi – ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan lastensuojelun asiakkuudessa ja sitä toteutetaan tekemällä asiakassuunnitelma ja järjestämällä avohuollon tukitoimia, kuten tehostettua perhetyötä, perhekuntoutusta, sekä muita lasta ja perhettä tukevia palveluita ja tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun viime käden keinoja ovat lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto, sekä niihin liittyvät sijaishuolto ja jälkihuolto. (L417/2007; Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Lastensuojelunkäsikirja. Työprosessit.)

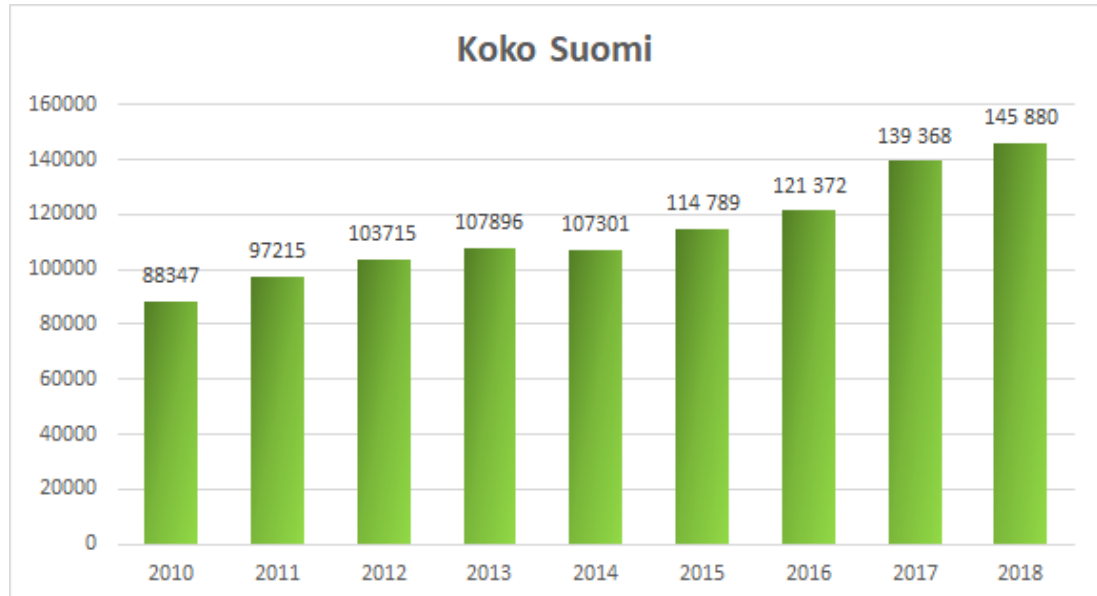
3.4 Lastensuojeluilmoitusten rekisteröinti ja valtakunnalliset tilastot

Kuntien on lain mukaan pidettävä rekisteriä lastensuojeluilmoituksista. Kunnat ovat myös velvollisia raportoimaan tietyt lastensuojeluilmoitusten tiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos laatii vuosittain valtakunnallisen lastensuojelua koskevan tilastoraportin kunnilta saamien tietojen pohjalta. (L417/2007; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

Laki estää lastensuojelun asiakkaana olevien lasten perhetaustaan ja asiakkuiden syihin liittyvien tietojen kokoamisen valtakunnalliseen rekisteriin. Kunnat kyllä keräävät vaihtelevasti omiin tietojärjestelmiinsä tietoja lastensuojeluilmoituksen syistä. Kuntakohtaiset syyluokitukset eivät toistaiseksi ole yhteneviä, joten valtakunnallinen raportti ilmoitusten syistä ei tämän vuoksi olisi edes mahdollista. (Stakes/Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.)

Vuonna 2018 Suomessa tehtiin yhteensä 145 880 lastensuojeluilmoitusta (ks. KUVIO 1). Edelliseen vuoteen verrattuna määrä kasvoi 4,7 prosenttia (n=6512).

Lastensuojeluilmoitukset koskivat kaiken kaikkiaan 78 875 lasta (0-15v) ja 2 365 nuorta (16-17v). Yhtä lasta kohti tehtiin keskimäärin 1,8 lastensuojeluilmoitusta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

KUVIO 1. Lastensuojeluilmoitusten määrä Suomessa vuosina 2010 – 2018 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

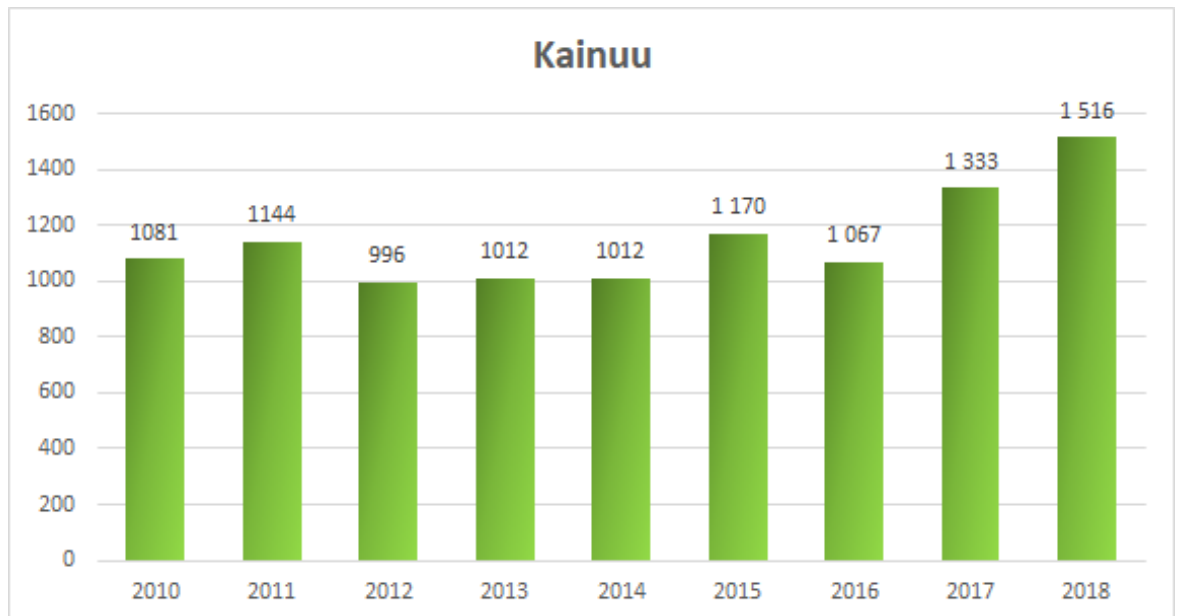
Lastensuojeluilmoitukset kohdistuivat koko maassa erityisesti 13 vuotta täyttäneisiin lapsiin. 13–15-vuotiaiden ikäryhmässä lastensuojeluilmoituksia tehtiin 10,3 prosenttia väestön vastaavan ikäisistä lapsista. 16–17 -vuotiaiden ikäryhmässä prosenttiosuus oli 10,8 prosenttia maan vastaavan ikäisistä lapsista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

Suurin osa Kainuun lastensuojeluilmoituksia (10.1%) koskee 13–15 -vuotiaita lapsia (ks. TAULUKKO 1). (% , suhteutettuna vastaavan ikäiseen väestöön). Tämä noudattaa valtakunnan linjaa lastensuojeluilmoitusten ikäryhmistä.

TAULUKKO 1. Lastensuojeluilmoitusten ikäjakauma suhteutettuna vastaavan ikäiseen väestöön. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2019)

Ikä	0-2v	3-6v	7-12v	13-15v	16-17v
Kainuu	3,9%	5,8%	7,0%	10,1%	8,4%
Koko Suomi	5,3%	6,0%	6,8%	10,3%	10,8%

Kainuussa tehtiin vuonna 2017 1333 lastensuojeluilmoitusta. Vuonna 2018 lastensuojeluilmoituksia tehtiin 1516 kappaletta (ks. KUVIO 2).

KUVIO 2. Lastensuojeluilmoitusten kappalemäärät Kainuussa vuosina 2010 – 2018 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

4 LASTENSUOJELUILMOITUKSEEN JOHTAVIA TEKIJÖITÄ

Lastensuojeluilmoitusten taustalla voivat olla moninaiset syyt sekä lapsen että perheen tilanteessa. Lastensuojelutarpeen taustalla voi olla sekä tavallisia elämäntilanteita, että poikkeuksellisen vaativia oloja ja elämäntilanteita. Lastensuojelun tarpeeseen johtaneista syistä ei juurikaan ole koottua ja analysoitua tietoa. Lain mukaan nykyisin ei voida koota asiakkaiden taustatietoja tai asiakkuuteen johtavia syitä valtakunnalliseen rekisteriin. Tutkimuksissa taustatekijöiden ja syyden luokittelu on osoittautunut haastavaksi. Haasteelliseksi luokittelun tekee muun muassa se, että ilmoitukseen sisältyy monesti useita huolenaiheita lapsesta.

Lastensuojelun taustalla yleisiä syitä ovat muun muassa vanhemman psyykkisen terveyden ongelmat, vanhemman/vanhempien päihteidenkäyttö ja aikuisten välinen väkivalta. Myös lapseen kohdistuva väkivalta, hoidon laiminlyöminen ja muut lapsen kasvatukseen liittyvät ongelmat aiheuttavat lastensuojeluilmoituksia. Lapsella voi olla koulunkäyntiin liittyviä ongelmia, päihteiden käyttöä, psyykkisiä ongelmia, rikollista toimintaa ja jopa katoamista. Myös huolto- ja tapaamisriidat vanhempien kesken aiheuttavat ilmoituksia. (Laitila 2014, 14-16.)

Lapsuus on ihmisen elämänkaaren tärkein vaihe ja lapsuus kulkee matkassa läpi elämän. Se on kasvun, kehityksen ja oppimisen aikaa, jolloin kehittyvät lapsen minäkuva, persoonallisuus, tunne-elämä ja moraalit. Lapsi on kehittyessään alttiina vanhempiensa ja muiden aikuisten kasvatukselle, suojelemiselle ja kontrollille. Lapsuusvuosien kasvuolosuhteilla on merkitystä yksilön aikuisiällä kokemaan hyvinvointiin. Lapsuuden olosuhteet ja elintavat vaikuttavat monin tavoin lapsen myöhempään elämään. (Bardy 2009, 49-50.)

4.1 Lapsen kaltoinkohtelu

Maailman terveysjärjestö WHO on määritellyt lapsen kaltoinkohtelun seuraavasti:

Lapsen kaltoinkohtelu käsittää kaikki sellaiset fyysisen ja psyykkisen pahoinpitelyn muodot, seksuaalisen hyväksikäytön, laiminlyönnin taikka kaupallisen tai muun riiston, joista seuraa todellista tai mahdollista vaaraa lapsen terveydelle, elämälle, kehitykselle tai ihmisarvolle suhteessa, jossa on kyse vastuusta, luottamuksesta tai vallasta. (Söderholm & Kivitiie-Kallio 2012, 16.)

Lapsen kaltoinkohtelun muotoina voidaan nähdä lapsen laiminlyönnin eri muodot, lapseen kohdistuva fyysinen väkivalta, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapselle seipitetty tai aiheutettu sairaus.

Lapsen laiminlyönnistä on kysymys, kun syystä tai toisesta lapsen perustarpeista ei kyetä huolehtimaan. Lapsen perustarpeita ovat rakkaus, hoiva ja hoito, kunioitus ja hyväksyntä, nähdyksi ja kuulluksi tuleminen, iänmukaisten virikkeiden saaminen, turva ja suojele, terveydenhoito hammashoitoiineen sekä koulutus.

Lapsen laiminlyönti voi olla kodin ulkopuolella hankalasti tunnistettavaa. Lapsi ei itse pysty määrittelemään laiminlyöntiään, hän voi elää siinä uskossa, että kaikki lapset elävät kuten hän itse. Laiminlyönnin hankala tunnistettavuus voi aiheuttaa jopa laiminlyönnin laiminlyöntiä, eli lapsi tulee laiminlyödyksi kotona ja hänen oireitaan ei osata tulkita tai tulkitaan väärin kodin ulkopuolella, joten hän tulee laiminlyödyksi myös kodin ulkopuolella, kuten päiväkodissa, koulussa ja harrastuksissa ja viranomaisten toimesta. (Söderholm & Politi 2012, 77-95.)

Urie Bronfenbrennerin ekologisen kehitysmallin mukaan lapsen kaltoinkohtelu perustuu käsitykseen, että laiminlyönnin ja muun kaltoinkohtelun syyt ja seuraukset ovat monien tekijöiden ja näiden välisen vuorovaikutuksen summa. Tähän järjestelmään kuuluvat lapsi itse, molemmat vanhemmat yksilöinä, perhe, eri yhteisöt ja viranomaiset ja ympäröivä yhteiskunta sääntöineen ja normeineen. (Söderholm & Politi 2012, 83-84.)

Perheväkivalta on usein piilotettua ja kotona tapahtuvaa, joten sitä ei välttämättä helposti tunnisteta ja keinot puuttua siihen ovat vähäiset. Väkivalta voi olla fyysistä, henkistä, seksuaalista, laiminlyöntiä tai kaltoinkohtelua. Väkivalta

perheessä vaikuttaa aina lapsen elämään, vaikka hän ei itse olisi sen kohteena. Lasten väkivallan näkeminen, kuuleminen tai välillinen kuuleminen voidaan nähdä epäsuorana väkivaltana. Kokemusta pidetään traumaattisena, koska se vaikuttaa lapsen turvallisuuden tunteeseen. Väkivallan psyykkiset ja fyysiset vaikutukset ulottuvat laajalle. Väkivaltakokemuksille altistuminen on lapselle vakava kehityksellinen riskitekijä ja sen vaikutukset voivat ulottua aikuisuuteen asti. Väkivaltaisuus perheessä vaikuttaa myös perheen aikuisten kykyyn toimia vanhemmina ja väkivallan negatiiviset seuraukset voivat näyttäytyä lapsen elämään myös tällä tavoin. Lapsella on myös suurempi uhka joutua itse fyysisen väkivallan kohteeksi, jos perheessä on väkivaltaa muiden jäsenten välillä. (Suokas & Tohka 2012, 10-11.)

4.2 Vanhempien päihteiden käyttö

Suomessa elää rekisteritietojen ja väestötilastojen pohjalta laskettuna suuri joukko, noin 6% kaikista alaikäisistä lapsista, eli noin 65000-70000 alaikäistä lasta, joiden toinen vanhempi tai jopa molemmat vanhemmista kärsivät päihdeongelmista. Päihdeongelmista kärsivillä on havaittu muita useammin kasautuvan muutakin huono-osaisuutta, kuten matalampaa koulutustaustaa peruskoulun jälkeen ja he elävätkin muita useammin toimeentulotuen varassa. Heillä on muita useammin terveys- ja mielenterveysongelmia ja he kohtaavat ennen aikaisen kuoleman muita useammin. Päihdeongelmaiset vanhemmat myös eroavat muita useammin. Perheissä koetut päihdehaitat ovat riski periä huono-osaisuutta edellisiltä sukupolvilta. Kuitenkaan riski ei ole sama asia, kuin mitä todella tapahtuu. Lapsuuden kokemukset eivät vääjäämättä johda aikuisiän vaikeuksiin. Ennaltaehkäisevällä työllä voidaan edesauttaa lapsen oikeuksien toteutumista myös näissä perheissä. (Raitasalo, Holmila & Jääskeläinen 2016, 83-85.)

Päihteiden käyttö vaikuttaa vanhempien sosiaaliseen käyttäytymiseen sekä tunteilmaisuuksiin. Vanhempien päihteiden käyttö ja siihen liittyvien vaaratilanteiden seuraaminen ovat lapselle usein traumaattisia tapahtumia. Mikäli vanhempien käyttäytyminen, tunteiden ilmaisu tai lapsen tunteiden tulkitseminen on ollut yksipuolista ja tuhoisaa, lapsen tunne-elämän kehitys on vaarassa häiriintyä.

Vanhemman päihdeongelma voi merkitä puutteita lapsen hoidossa ja huolenpidossa, sekä kodinhoidossa, joka voi johtaa lapsen terveysongelmiin ja tapaturmiin, sekä vaikuttaa myös erilaisiin psyykkisen kehityksen ja käyttäytymisen häiriöihin. Ongelmat lapsen tunne-elämän kehityksessä altistavat lapsen mielenterveysongelmille. Päihdeongelmaisessa kodissa kasvaneella lapsella on usein tavallista heikompi itsetunto sekä minäkäsitys mikä altistaa riskille sairastua mielenterveysongelmiin. Päihteidenkäyttö perheessä voi hankaloittaa myös lapsen koulunkäyntiä ja vaikuttaa koulumenestykseen. Päihdeongelmasta perheessä koetaan usein häpeää ja sitä halutaan peitellä, tämä johtaa usein perheen eristäytymiseen ja vaikuttaa myös lapsen kaverisuhteisiin. (Järvinen & Tuohimäki 2015, 25.)

On syytä kuitenkin muistaa, että perheet ovat näidenkin lasten suuri voimavara ja perheessä on usein kuitenkin toinen vanhempi, jolla ei ole päihdeongelmaa ja joka on ratkaisevassa asemassa lapsen kannalta. Tämä toinen vanhempi tarvitsee tukea vanhemmuuteensa ja jaksamiseensa.

4.3 Nuorten päihteiden käyttö

Vanhempien alkoholinkäyttö on usein malli nuoren alkoholin käytölle. Alkoholikulutuksen kasvu ja sen juomisen siirtyminen kotioloihin on lisännyt lapsille aiheuttuvia haittoja. Viimeksi kuluneiden 20 vuoden aikana joka neljäs suomalainen kertoo todistaneensa lapsuudessa vanhempien liiallista päihteiden käyttöä. (Holmila, Raitasalo & Tigerstedt. 2016, 64)

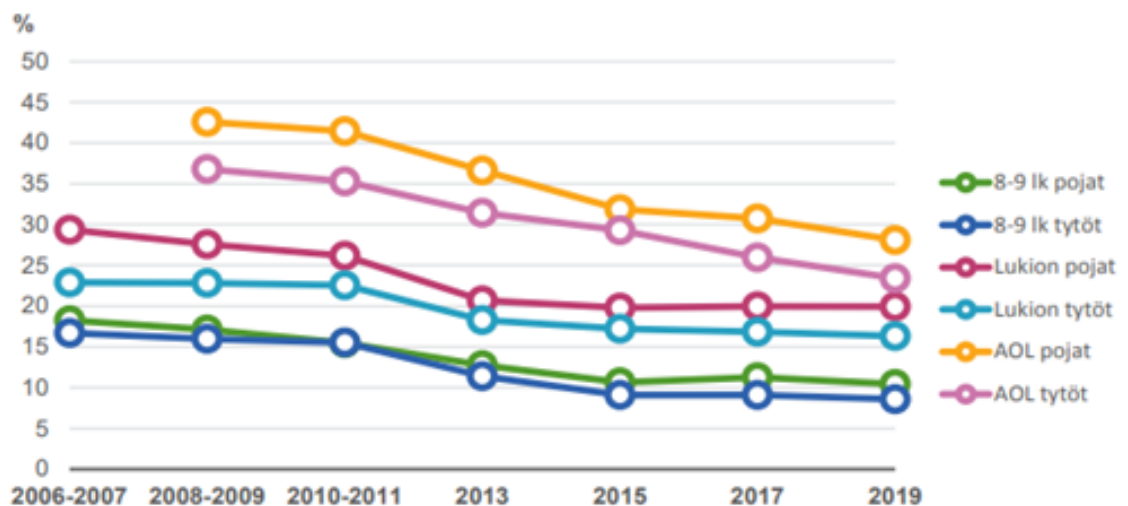
Itsenäistyvät nuoret asuvat pääsääntöisesti lapsuudenkodissa ja noudattavat siellä luotuja ja omaksuttuja sääntöjä, toisaalta nuoret saavat vaikutteita kodin ulkopuolelta omista vertaisryhmistään. Kavereilla on tärkeä tehtävä nuoren itsenäistymisen vahvistajina ja kaveripiiri toimiikin usein alkoholikokeilujen ja rajojen areenana. (Holmila ym. 2016, 35.)

Päihteet vaikuttavat keskushermostoon ja aivoihin. Erityisesti nuoruusiässä päihteiden käyttö on haitallista, koska nuorten aivojen kehitys on voimakasta.

Varhainen alkoholin käyttö vaikuttaa aivojen rakenteelliseen kehitykseen siten, että nuori tulee alttiiksi alkoholiriippuvuudelle ja väärinkäytölle. (Järvinen & Tuohimäki 2015, 25.)

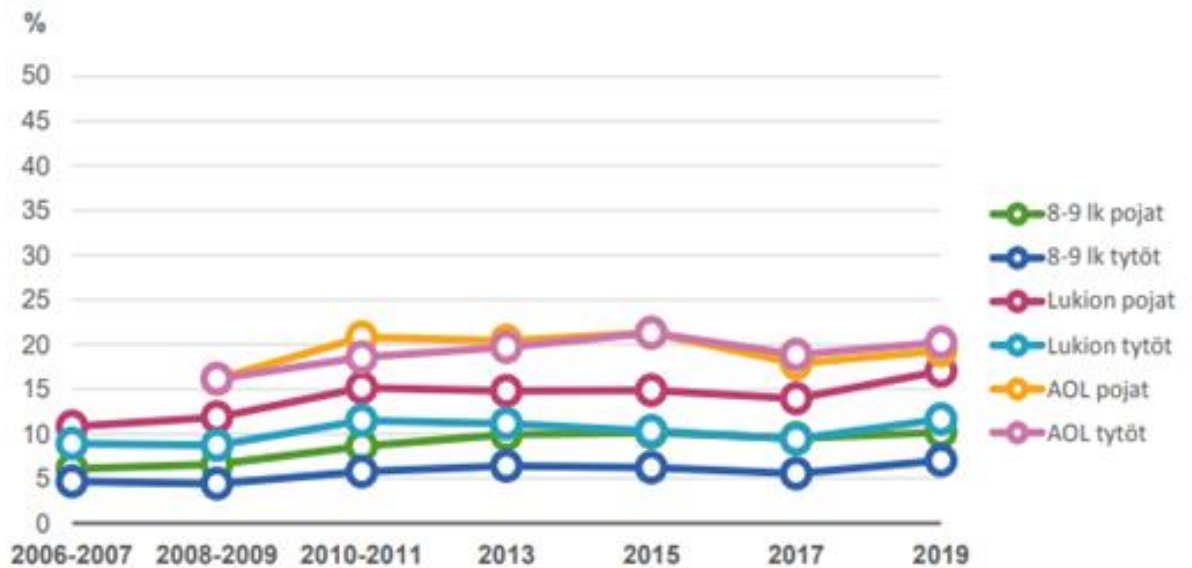
Kouluterveyskysely (2019) ja ESPAD-tutkimus 2015 osoittavat, että suomalaisnuorten päihteidenkäytön kehityssuunta on myönteinen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019). Kouluterveyskyselyn (2019) tuloksista selviää, että suomalaisnuorten alkoholinkäyttö on kuluneen vuosikymmenen aikana vähentynyt (ks. KUVIO 3). Noin joka neljäs ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleva nuori kertoi kyselyssä kuitenkin juovansa itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa. Poikien humalahakuinen juominen oli yleisempää kuin tyttöjen kaikilla tarkastelluilla luokka-asteilla.

Perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilailta ja lukiolaisilla humalajuominen ei ole juurikaan vähentynyt vuoden 2015 jälkeen. Kainuulaisten 8.–9.-luokkalaisten humalahakuinen juominen oli vuonna 2009 suurempaa kuin koko maassa keskimäärin. Tämä ero on vuosien myötä kaventunut mutta edelleen vuonna 2017 10 prosenttia 8.–9.-luokkalaisista joi itsensä humalaan vähintään kerran kuukaudessa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

KUVIO 3. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olleiden nuorten osuus sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2006–2019 (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

Suomessa yleisimmin käytetty laiton päihde on kannabis. Kannabista käytetään pääosin harvoin ja satunnaisesti. Kannabis ei näin ollen muodosta vielä merkittävää kansanterveydellistä ongelmaa. Ongelmapäihhteestä voitaneen kuitenkin puhua, sillä kannabis on alle 20-vuotiailla yleisin päihde, jonka vuoksi hakeudutaan hoitoon. (Päihdelinkki. Tietopankki. Kannabis.) Kannabiskokeilujen määrä on nuorten keskuudessa kasvanut (ks. KUVIO 4).

KUVIO 4. Kannabista vähintään kerran kokeilleiden nuorten osuus sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2006– 2019. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

Nuorille tehty kysely kertoo, että syitä vähentyneeseen alkoholin käyttöön ovat muun muassa vanhempien tiukentuneet asenteet. Alkoholia on myös entistä vaikeampaa hankkia ja kavereiden kanssa vietetty aika ei enää liity niin vahvasti alkoholiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016, 33-34.)

Nuoret pitävät humalajuomiseen liittyviä riskejä suurina, mutta päivittäiseen, pienten alkoholimäärien juomiseen katsotaan liittyvän vähemmän riskejä kuin aikaisempina vuosina. Myös kannabiskokeilujen riskejä pidetään pienempinä kuin edellisinä vuosina. Nuorten lieventyneet asenteet alkoholia ja huumeita kohtaan saattavat ennakoita myöhempää käyttöä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016, 35.)

4.4 Mielenterveysongelmat

Maailman terveysjärjestön WHO:n määritelmän mukaan mielenterveys on hyvinvointitila, jossa ihminen pystyy näkemään omat kykynsä ja selviytymään elämään kuuluvissa haasteissa sekä työskentelemään ja ottamaan osaa yhteisönsä toimintaan. (Mieli. Suomen mielenterveys ry. Mitä mielenterveys on) Mielenterveys voi kuitenkin syystä tai toisesta välillä horjua. Psykiatriset häiriöt vaikuttavat ihmisen tunne-elämään, ajatteluun ja toimintaan. Se vaikuttaa myös heidän halunsa ja kykynsä olla muiden ihmisten kanssa tekemisissä. Perhe on tiivis yksikkö, joten yhden sen jäsenen psykiatriset häiriöt vaikuttavat kaikkiin sen jäseniin. Lapsen kehitys ja hyvinvointi on riippuvainen vanhemmuuden toiminnasta ja perheen ilmapiiristä ja hyvinvoinnista.

Mielenterveyden häiriöihin nivoutuu usein muitakin ongelmia ja haasteita, kuten parisuhdevaikeuksia, työttömyyttä tai työkyvyttömyyttä ja taloudellisia ongelmia, jotka myös haastavat vanhemmuudessa jaksamista. Ongelmien monitasoisuuden vuoksi ongelmat ovat riskinä siirtyä ylisukupolisesti seuraaville sukupolville. (Solantaus 2012, 239.) Vanhemman mielenterveysongelmat lisäävät lapsen riskiä mielenterveysongelmille, mutta myös muille hyvinvointiongelmille.

Mielenterveydenhäiriöt ovat myös vaikeampia, pitkäkestoisempia, moniulotteisempia ja alkavat varhemmin verrattuna lapsiin, joiden vanhemmilla ei ole ollut mielenterveysongelmia. Merkityksellisin ei ole vanhemman diagnoosi, vaan vanhemman häiriön pitkäkestoisuus ja sen vaikutukset vanhemman vuorovaikutus- ja toimintakykyyn. Lapsi voi oireilla vanhemman mielenterveydenongelmille heti, tai sen vaikutukset voivat näkyä vasta myöhemmässä vaiheessa elämää. Mitä vakavampaa lapsen hoidon laiminlyönti on, sitä suuremmalla todennäköisyydellä lapsen kehitys sen seurauksena häiriintyy. (Suutala 2011; Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 212-213.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyöprosessimme alkoi meitä kiinnostavien aihealueiden miettimisellä. Lastensuojelu kiinnosti meitä molempia ja otimme yhteyttä Kainuun soteen. Kysyimme, olisiko heillä tarjota meille tutkimusaihetta lastensuojeluun liittyen. Sovimme tapaamisen lastensuojelun johtavan sosiaalityöntekijän luokse helmikuussa 2018. Tapaamisen pohjalta lähdimme hahmottelemaan yhdessä Kainuun soten kanssa työn tarkempaa aihetta. Lopulta tutkimusaihe ja tutkimuskysymykset selkeytyivät. Yhteydenpito Kainuun soten kanssa opinnäytetyöprosessin aikana oli luontevaa ja aktiivista. Opinnäytetyön aiheen valitsemisen jälkeen perehdyimme alan kirjallisuuteen ja mietimme työn teoreettista viitekehystä. Tutkimuslupaa työllemme haimme joulukuussa 2018. Saimme tutkimusluvan saman kauden aikana. Helmikuussa 2019 saimme Kainuun Soten tietohallinnolta tutkimusaineiston. Aineisto tuotettiin meille nimettömänä, salassapitosäädösten mukaisesti. Tämän jälkeen analysoimme ja taulukoimme tutkimusaineiston sekä kirjoitimme teoriaosuutta.

Kainuun sotella ei ole aikaisemmin tutkittu ja analysoitu lastensuojeluilmoituksia. Ilmoitusten tutkimiselle on selkeä tarve. Esiin nousevien ilmiöiden perusteella palveluita ja palvelujärjestelmää osataan kohdentaa vastaamaan paremmin kainuulaisten tarpeita ja kenties kohdentaa ennaltaehkäisevän työn resursseja. Uskomme, että tutkimuksemme tuottaa Kainuun sotelle arvokasta tietoa ilmoitusten kirjaamiseen ja syiden kategorisoimiseen.

5.1 Tutkimusmenetelmä

Menetelmäsuuntauksena opinnäytetyössämme käytämme kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusta. Tiedonkeruumenetelmänä on valmiina oleva aineisto, Kainuun soten lastensuojeluilmoitukset. Tilastoimme ja analysoimme lastensuojeluilmoitusten tekoon johtaneita syitä sekä ilmoitusten taustalla olevan tahon. Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa käsitellään numeerisia aineistoja, tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä

kysymyksiä. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävän suurta ja edustavaa otosta, jotta tutkimustuloksia voidaan pitää luotettavina. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta ei pystytä riittävästi selvittämään asioiden syitä. Tilasto-ohjelmat ovat oleellinen väline aineiston käsittelyssä. Tilastotieteen avulla voidaan selittää ja ennustaa erilaisia ilmiöitä. (Heikkilä 2014.)

Kvantitatiivisen aineiston tiedonkeruumenetelmiä ovat valmiin aineiston lisäksi muun muassa lomakekyselyt, haastattelut (pääosin strukturoidut kysymykset) ja Internet-kyselyt. Kvantitatiivisessa tutkimusprosessissa voidaan erotella seuraavat vaiheet: tutkimusongelman määrittäminen, tutkimussuunnitelman laatiminen, tiedonkeruuvälineen rakentaminen, tietojen kerääminen, tulosten raportointi, johtopäätösten tekeminen ja tulosten hyödyntäminen. (Heikkilä 2014.)

5.2 Tutkimusaineisto

Kainuun soten tietohallinto teki Kainuun soten vastaanottamista lastensuojeluilmoituksista työtämme varten ajon, jolla saimme tutkimusaineiston kasaan. Saimme tutkittavilta vuosilta tiedostot, joissa oli ilmoitettu lastensuojeluilmoitusten tekijät (määrät) ja ilmoitusperuste (määrät) kuntakohtaisesti. Tiedot olivat nimettömänä. Vuoden 2017 osalta tutkimusaineistomme koski 1160 ilmoitusta. Tutkimusaineistomme vuodelta 2018 sisälsi 1341 lastensuojeluilmoitusta. Kuntakohtaiset ilmoitusmäärät ovat alla (ks. TAULUKKO 2.).

TAULUKKO 2. Lastensuojeluilmoitukset kuntakohtaisesti

Kunta	Lastensuojeluilmoitukset (KPL) Vuosi 2017	Lastensuojeluilmoitukset (KPL) Vuosi 2018
Kajaani	660	747
Sotkamo	192	196
Kuhmo	105	142
Suomussalmi	96	122
Paltamo	59	72
Hyrynsalmi	24	29
Ristijärvi	24	29

Siirsimme saamamme tutkimusaineiston Excel-ohjelmaan. Tämän jälkeen järjestimme lastensuojeluilmoitusten tekijät ja ilmoitusperusteet vuosittain kuntakohtaisesti. Luokittelun jälkeen lastensuojeluilmoitusten tekijät ja ilmoitusperusteet laitettiin järjestykseen kappalemäärien mukaan suurimmasta pienimpään vuoden 2018 aineiston mukaan. Näistä tiedostoista teimme Excel-ohjelmalla vertailevat palkkikaaviot vuosien 2017 ja 2018 kesken. Kaaviomallin valinta oli haastava ja kokeilimme useita erilaisia taulukointitapoja. Lastensuojeluilmoitusten perusteita on monia, samoin ilmoitustentekijöinä on niin monet tahot. Jotta kaikki eri ilmoittajat ja perusteet saatiin samaan taulukkoon selkeästi luettavaan muotoon, päädyimme palkkikaavioon.

Saamastamme aineistosta kävi selvästi ilmi, että ”muu ilmoitusperuste, mikä” nousi Kainuun alueen lastensuojeluilmoituksissa suurimmaksi ilmoituksen syyksi. Tämän vuoksi tällä ilmoitusperusteella kirjatut ilmoitukset on käyty Kajaanin osalta manuaalisesti läpi, jotta saamme käsityksen mitä syitä nämä ilmoitukset pitävät sisällään. Kajaanissa vuonna 2017 oli muu ilmoitusperuste, mikä nimikkeellä kirjattu 176 ja vuonna 2018 206 ilmoitusta. Nämä olivat ainoat ilmoitukset tutkimuksessamme, joista näimme avoimet, lastensuojeluilmoituksen tekijän kirjaaman tekstin. Muu ilmoitusperuste, mikä-syitä emme ole taulukoineet valmiina olevien syiden alle, vaan esitämme muutaman esimerkkilainauksen johtopäätöskappaleessa.

Tutkimusaineistoa läpikäydessämme huomasimme, että aineistomme ei lukumäärältään vastannut Terveysten- ja hyvinvoinninlaitokselle raportoituja lastensuojeluilmoitusten lukumääriä. Selvitimme asiaa tietohallinnon kanssa ja selvisi, että meidän tutkimusaineistossamme ei ollut huomioitu muuttoliikennettä paikkakunnalta toiselle. Lastensuojeluilmoitus oli tehty lapsen asuessa Kainuun sotenkunnan alueella, mutta tutkimusaineiston keräämisvaiheessa lapsi oli muuttanut toiselle paikkakunnalle Kainuun ulkopuolelle. Nämä Kainuun ulkopuolelle muuttaneiden ilmoitukset olivat poissa saamastamme tutkimusaineistosta. Pro Consona-ohjelma ei tunnista tätä muuttoliikennettä automaattisesti. Varastojärjestelmä, josta raportti lastensuojeluilmoitusten lukumääristä laitetaan Terveysten- ja hyvinvoinninlaitokselle, ottaa automaattisesti huomioon tämän muuttoliikenteen. Pienen eron tutkimusaineistomme ja Terveysten- ja hyvinvoinninlaitokselle

raportoitujen lastensuojeluilmoitusten lukumääristä tekee myös Puolangan kunnan lastensuojeluilmoitukset. Puolangan lastensuojeluilmoitukset näkyvät Terveystieteiden- ja hyvinvoinninlaitoksen tilastoissa, mutta ei Kainuun soten tilastoissa. Puolangan kunta ei kuulu Kainuun soteeseen, joten sen lastensuojeluilmoitukset eivät tilastoidu Kainuun soten rekisteriin.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta Kainuun soten tietohallinto tuotti meille uuden aineiston näistä poismuuttaneista lapsista/nuorista. Saamamme aineisto sisälsi lastensuojeluilmoituksen tekijät (määrät) sekä ilmoitusperusteet (määrät). Kuntakohtaista luokittelua jälkikäteen toimitetusta aineistosta emme saaneet, joten näiden ilmoitusten ilmoittajatahoista ja ilmoitusperusteista teimme yhden taulukon käsittäen kaikki Kainuun Soten kunnat. Nimesimme tämän taulukon nimellä: Kainuusta poismuuttaneet. Aineiston käsittelimme edellisen tutkimusaineiston tavoin Excel-ohjelmalla. Vuonna 2017 Kainuusta poismuuttaneita lapsia oli 208 ja vuonna 2018 Kainuusta poismuuttaneita lapsia oli 133.

5.3 Lastensuojeluilmoitusten kirjaaminen

Kainuun soten lastensuojeluilmoituslomakkeessa ilmoituksen perusteeksi valitaan jokin alla olevasta neljästä vaihtoehdosta:

- 1) lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä
- 2) lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään
- 3) lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia
- 4) Muu syy, mikä?

Edellä mainittujen perusteiden lisäksi ilmoitukseen kirjataan vapaasti ilmoittajan huoli ja/tai selostus lapsen/nuoren tilanteesta. Lastensuojeluilmoituksen käsitteilyä kirjaa ilmoituksen koneelle selostustekstin perusteella.

Kainuun sotella on käytössään Pro Consona-sosiaalityönohjelma, jonne lastensuojeluilmoitukset dokumentoidaan. Lastensuojeluilmoituksesta kirjataan

koneelle ilmoituksen tekijä, tieto siitä onko lastensuojeluilmoituksesta kerrottu vanhemmalle/huoltajalle, sekä lastensuojeluilmoituksen vapaamuotoinen tilanteen kuvaus tapahtuneesta. Lastensuojeluilmoituksen vapaan sanallisen tekstin perusteella työntekijä valitsee Pro Consonan valmiista listasta syyn, joka kuvaa lapsen tilannetta parhaiten. Pro Consona järjestelmästä löytyvät alla mainitut ilmoitusperusteet (ks. TAULUKKO 3).

TAULUKKO 3. Pro Consona-järjestelmän ilmoitusperusteet

Valittavissa olevat ilmoitusperusteet
Asumiseen liittyvät tekijät
Koulunkäynti
Lapsen fyysinen vointi
Lapsen heitteillejätö
Lapsen huolto- ja tapaamisasia
Lapsen ikätasoinen kehitys
Lapsen itsetuhoinen käyttäytyminen
Lapsen ja vanhemman/pien väliset ristiriidat
Lapsen jääminen vaille huoltajaa
Lapsen kaverisuhteet
Lapsen mielenterveysongelmat
Lapsen pahoinpitely
Lapsen pahoinpitely epäily
Lapsen psyykinen vointi
Lapsen päihteidenkäyttö tai käyttöepäily
Lapsen rikollisuus
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
Lapsen turvattomuus
Lapsen väkivaltainen käyttäytyminen
Lapsen väkivaltakokemus
Muu ilmoitusperuste, mikä
Mualla asuvan vanhemman aiheuttamat ongelmat
Perheen kriisitilanne
Perheristiriidat
Perheväkivalta tai sen uhka
Pienen lapsen itkuisuus
Puutteet lapsen perushoidossa
Taloudelliset vaikeudet
Työhön liittyvät tekijät
Vanhemman rikollisuus
Vanhemman/pien fyysinen terveys
Vanhemman/pien ja lapsen välinen vuorovaikutus
Vanhemman/pien jaksaminen
Vanhemman/pien kasvatustapa
Vanhemman/pien psyykinen terveys
Vanhemman/pien päihteiden käyttö

5.4 Tutkimuksen eettisyys

Pyrimme jo työn edetessä arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta ja välttämään virheiden syntymistä. Reliaabelius eli luotettavuus tarkoittaa mittaustulosten luotettavuutta. Validiteetti eli pätevyys kertoo, mittaako tutkimus sitä, mitä sillä oli tarkoitus selvittää. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 126-131). Tutkimuksen luotettavuuden poikkeavuuksia voivat aiheuttaa lastensuojeluilmoituksia kirjaa-vien henkilöiden käsitys lastensuojelutarpeen ensisijaisesta syystä. Toisinaan ilmoituksista voi olla haastavaa löytää ensisijainen syy, koska ongelmat voivat olla moninaisia. Lastensuojeluilmoitukseen tulee ilmoittajan osalta vapaa sanallinen kuvaus lapsen tilanteesta. Ilmoituksen tekemiseen voi vaikuttaa ilmoittajan oma tausta ja tunteet, sekä näkökulma mistä lapsen tilannetta katsoo. Ilmoituksen voi tehdä yksityishenkilö, mahdollisesti lapsen lähipiiriin kuuluva henkilö, jolla on tunneside lapseen, tai enemmän faktojen pohjalta asiaa käsittelevä virkamies. Usein ongelmatilanteissa on monia syitä, jotka voivat laukaista lastensuojelutarpeen.

Kun teimme opinnäytetyötämme, noudatimme hyvää tieteellistä tutkimustapaa olemalla avoimia, rehellisiä ja huolellisia tutkimustyössämme sekä tulosten tal-lentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimustulosten arvioinnissa sekä kunnioit-tamalla muiden tuottamaa aineistoa viittaamalla niihin asianmukaisella tavalla. (Helsingin yliopisto. Tutkimusetiikka. Hyvä tieteellinen käytäntö.) Lastensuojeluilmoituksen arkaluontoisten tietojen vuoksi, aineisto tuotettiin meille nimettöminä, joten emme nähneet henkilötietoja prosessin missään vaiheessa. Vastaamme tutkimuseettisestä toiminnastamme ja kiinnitimme erityistä huolellisuutta siihen, ettei tutkimusaineisto tule ulkopuolisten tietoon. Vaitiolovelvollisuutemme on py-syvä.

6 TULOKSET

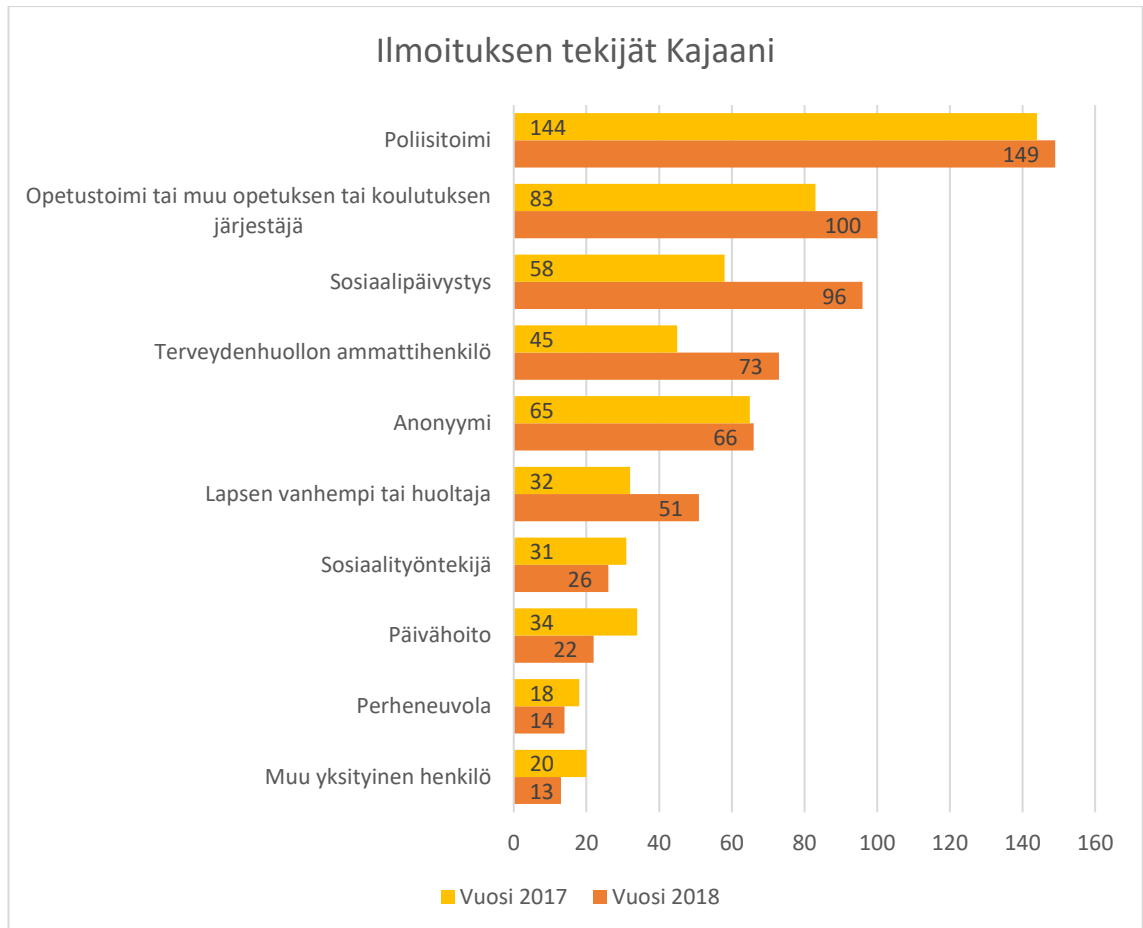
Seuraavaksi esittelemme opinnäytetyömme tulokset. Esitämme lastensuojeluilmoitusten tekijät ja lastensuojeluilmoitusten perusteet kunnittain taulukoituna. Kainuusta poismuuttaneiden lastensuojeluilmoituksista teimme omat taulukot. Nämä taulukot ovat kuntakohtaisten taulukoiden jälkeen. Esitämme tuloksissa kunnat asukasluvun mukaan suurimmasta kunnasta pienimpään kuntaan. Tulosten taulukoinnissa olemme ottaneet huomioon suurimpien kuntien osalta kymmenen suurinta ilmoituksen tekijää ja kymmenen suurinta ilmoitusperustetta. Alle 5000 asukkaan kunnista (Paltamo, Hyrynsalmi ja Ristijärvi) esitämme taulukossa viisi suurinta ilmoittajaa ja viisi suurinta ilmoitusperustetta. Tulokset ovat kunta-kohtaisesti taulukoituna kokonaisuudessaan liitteinä (LIITE 11. – LIITE 16.).

Ilmoituksen tekijät ja ilmoitusperusteet on järjestetty taulukointia varten vuoden 2018 luvuista suurimmasta pienimpään. Puolangan kunta kuuluu Kainuuseen mutta se ei ole osallisena Kainuun Sotessa. Tästä syystä Puolangan lastensuojeluilmoituksia ei tutkimusaineistossamme ole.

6.1 Lastensuojeluilmoitusten tekijät Kainuussa

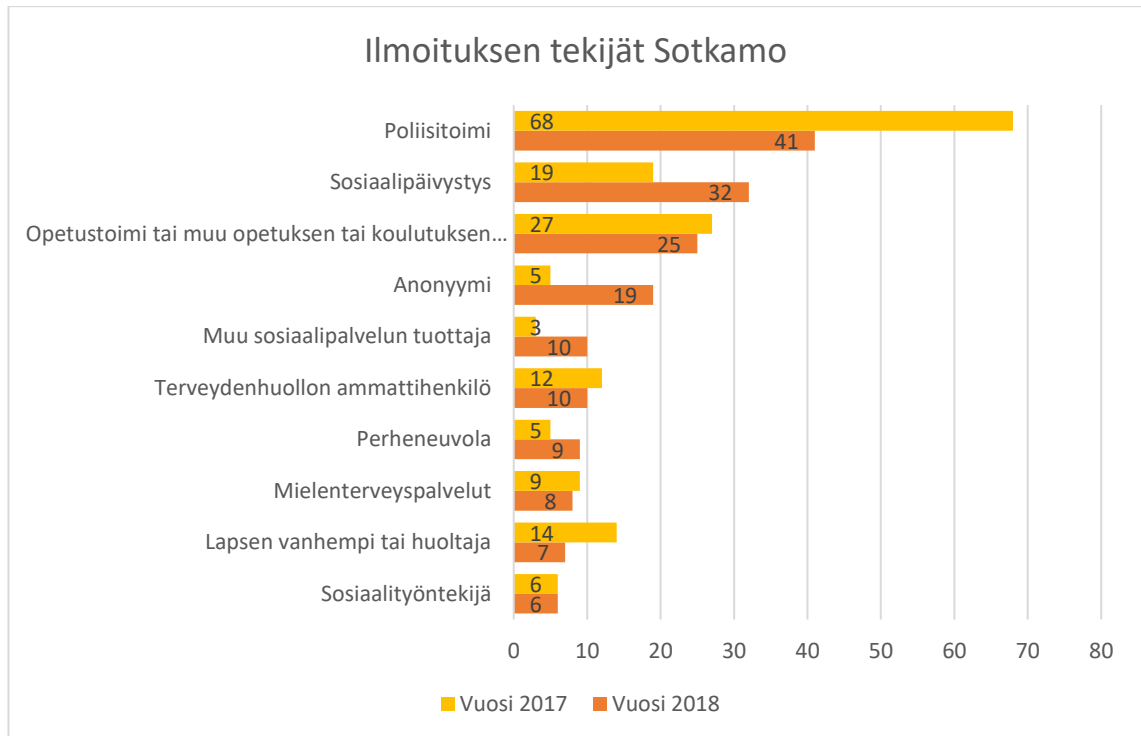
Kainuun suurimmista kunnista Kajaani (36 978 asukasta*), Sotkamo (10 389 asukasta*), Kuhmo (8333 asukasta*) ja Suomussalmi (7862 asukasta*) lastensuojeluilmoituksia tekivät eniten poliisitoimi, opetustoimi ja sosiaalipäivystys. Kainuun pienemmissä kunnissa Paltamo (3335 asukasta*), Hyrynsalmi (2887 asukasta*) Ristijärvi (1345 asukasta*) kunnissa lastensuojeluilmoituksia tekivät eniten sosiaalipäivystys ja opetustoimi.

*Kuntien asukasluvut vuoden 2018 lopussa. Lähde tilastokeskus.

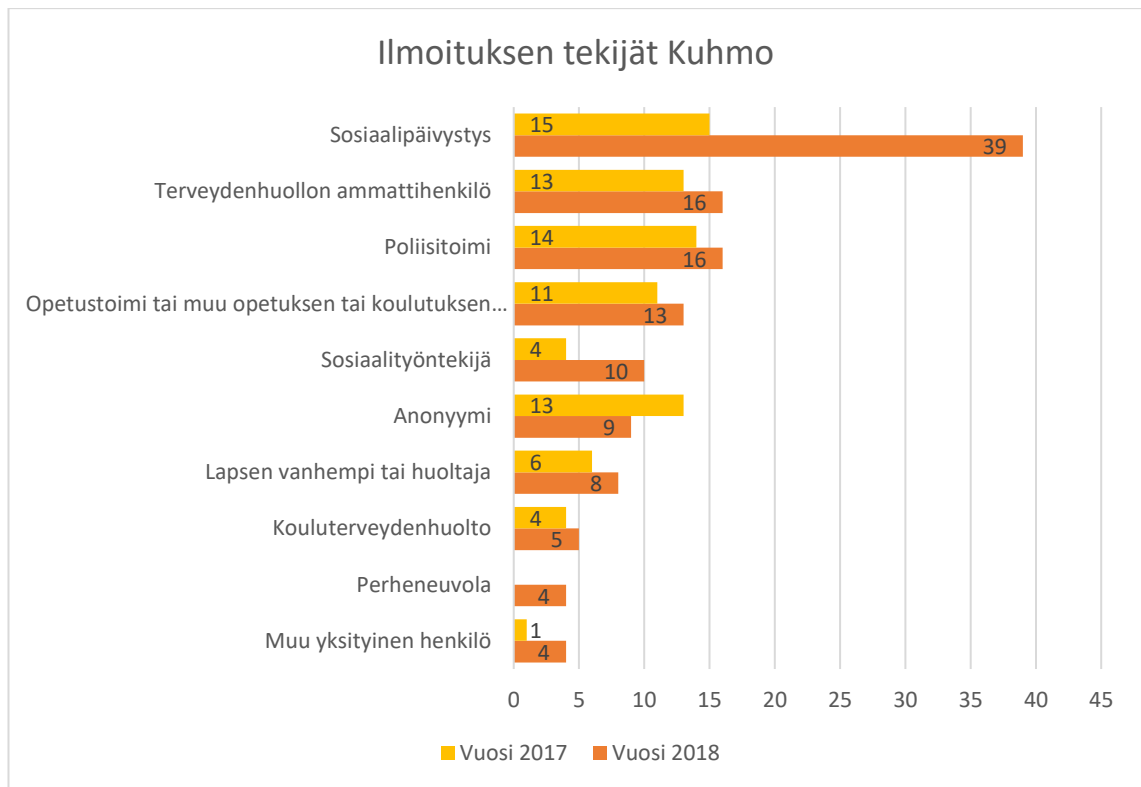
KUVIO 5. Ilmoituksen tekijät Kajaani N=1140

Kajaanissa poliisitoimi (n=293) on tehnyt ilmoituksia 21,3 % kaikista tutkimusvuosien ilmoituksista. Opetustoimen tai muun koulutuksen järjestäjän (n=183) osuus tutkimusvuosien ilmoituksista on 13,3 %. Kolmanneksi eniten ilmoituksia teki sosiaalipäivystys (n=154) 11,1% kaikista ilmoituksista. Terveysthuollon ammattihenkilöstön tekemät ilmoitukset ovat kasvaneet vuonna 2018 edelliseen vuoteen verrattuna.

KUVIO 6. Ilmoituksen tekijät Sotkamo N=335

Sotkamossa poliisitoimen (n=109) osuus kaikista ilmoituksista on 28,1%. Toiseksi eniten 13,1 % ilmoituksia teki sosiaalipäivystys (n=51) ja kolmanneksi eniten opetustoimi tai muu opetuksen tai koulutuksen järjestäjä (n=49) 13%. Vanhempien tekemät lastensuojeluilmoitukset ovat vähentyneet vuonna 2018 edelliseen vuoteen verrattuna.

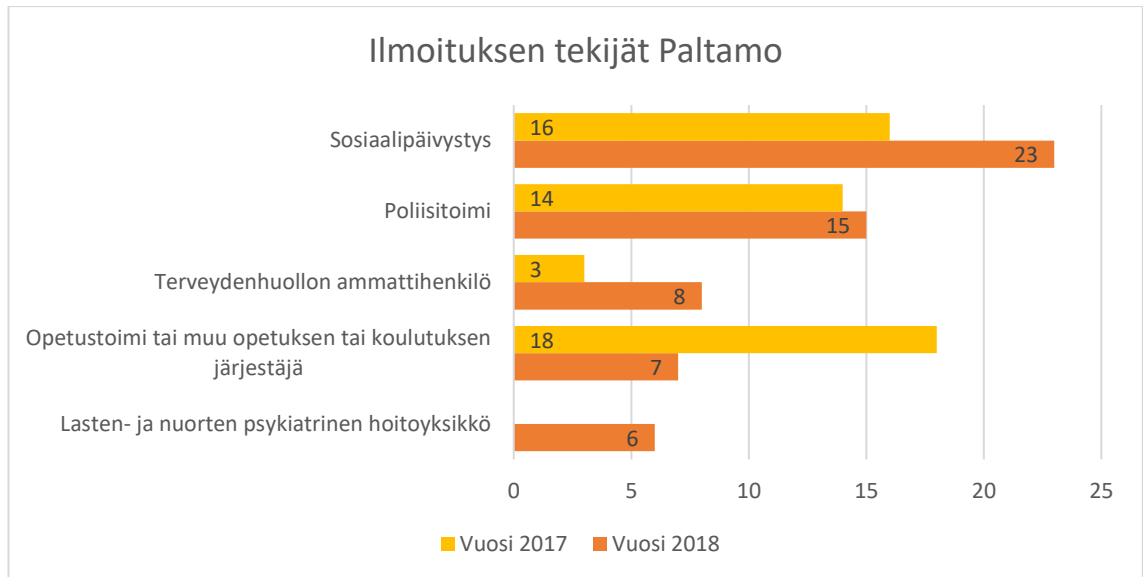
KUVIO 7. Ilmoituksen tekijät Kuhmo N=205

Kuhmossa sosiaalipäivystyksestä (n=54) ilmoituksia tuli 21,9% ja poliisitoimesta (n= 30) 12,1% tutkimusvuosien ilmoituksista. Terveysthuollon ammattihenkilöstön osuus (n=29) ilmoituksista oli 11,7% ja opetustoimen tai muu opetuksen tai koulutuksen järjestäjän (n=24) osuus oli 9,7%.

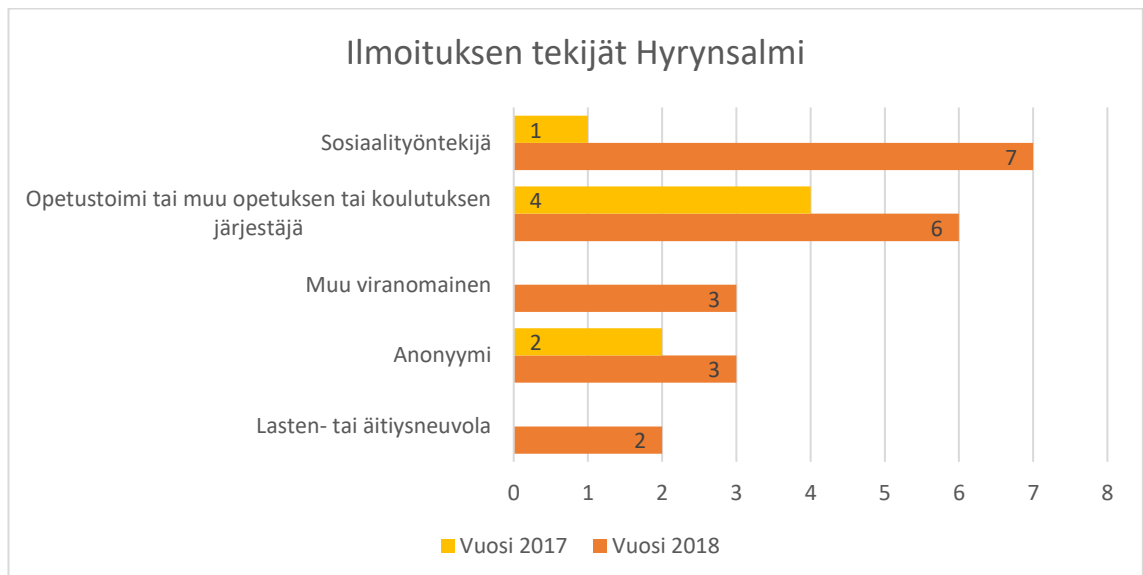
KUVIO 8. Ilmoituksen tekijät Suomussalmi N=189

Suomussalmella lastensuojeluilmoituksia tekivät eniten poliisitoimi (n=62) 27,9 %. Lapsen vanhempi tai huoltaja (n=28) tekivät ilmoituksia 12,6 % ja opetustoimi tai muu opetuksen tai koulutuksen järjestäjän (n=24) osuus ilmoituksista oli 10,8%. Lastensuojeluilmoitusten määrät ovat vuonna 2018 kasvaneet vuoteen 2017 verrattuna.

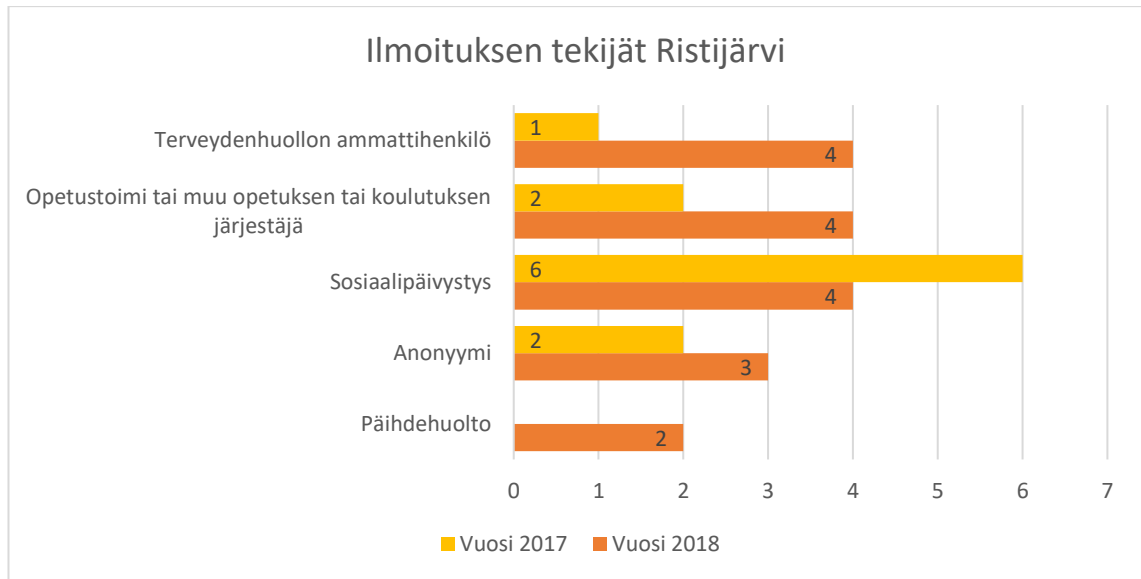
KUVIO 9. Ilmoituksen tekijät Paltamo N=110

Paltamossa lastensuojeluilmoitusten suurin ilmoittaja on sosiaalipäivystys (n=39). Sosiaalipäivystyksen osuus kaikista ilmoituksista oli 29,8 % ja poliisitoimen (n=29) osuus ilmoituksista oli 22 %. Kolmanneksi suurimman ilmoittajan opetustoimi tai muu opetuksen tai koulutuksen järjestäjän (n=25) osuus ilmoituksista oli 19 %.

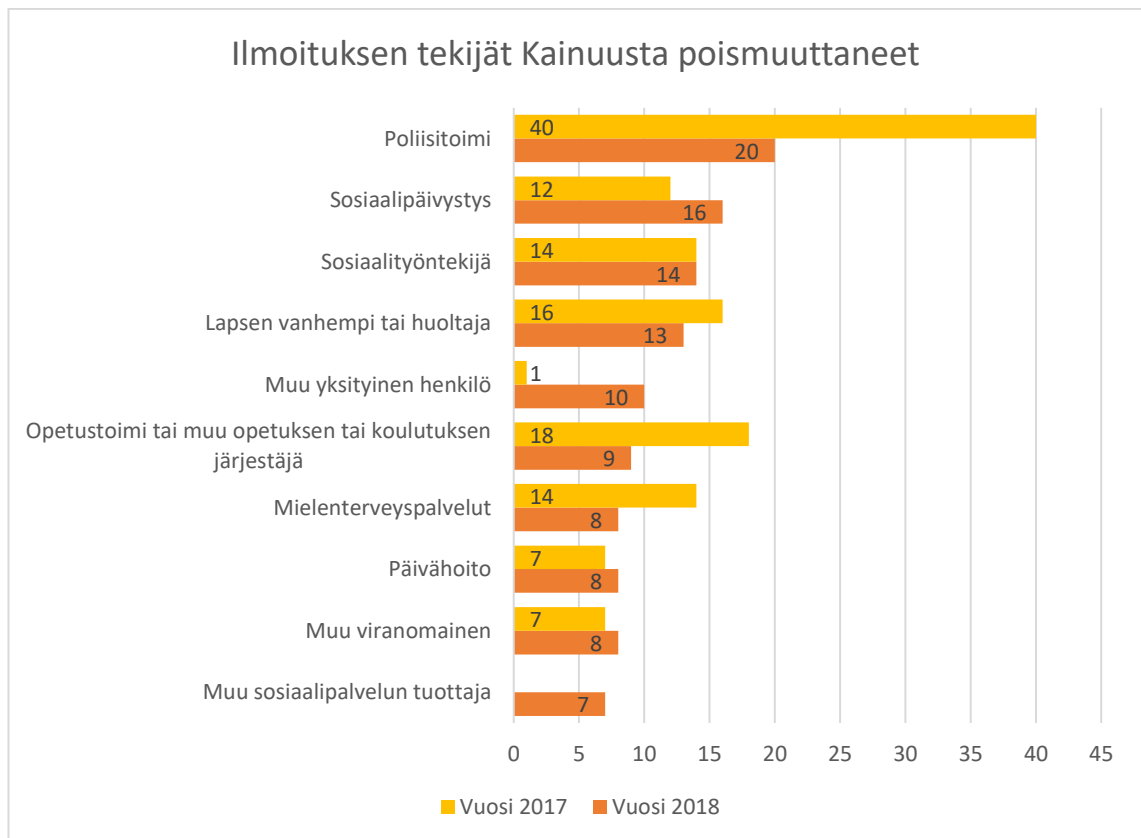
KUVIO 10. Ilmoituksen tekijät Hyrynsalmi N=28

Hyrynsalmen ilmoituksista 18,9 % tekivät opetustoimi tai muu opetuksen tai koulutuksen järjestäjä (n=10) ja 15,1 % ilmoituksista tekivät sosiaalityöntekijät (n=8).

KUVIO 11. Ilmoituksen tekijät Ristijärvi N=28

Ristijärven suurin ilmoitusten tekijä sosiaalipäivystys (n=10) teki 18,9 % tutkimusvuoden ilmoituksista. Opetustoimi tai muu opetuksen ja koulutuksen järjestäjän (n=6) osuus ilmoituksista oli 11,3%.

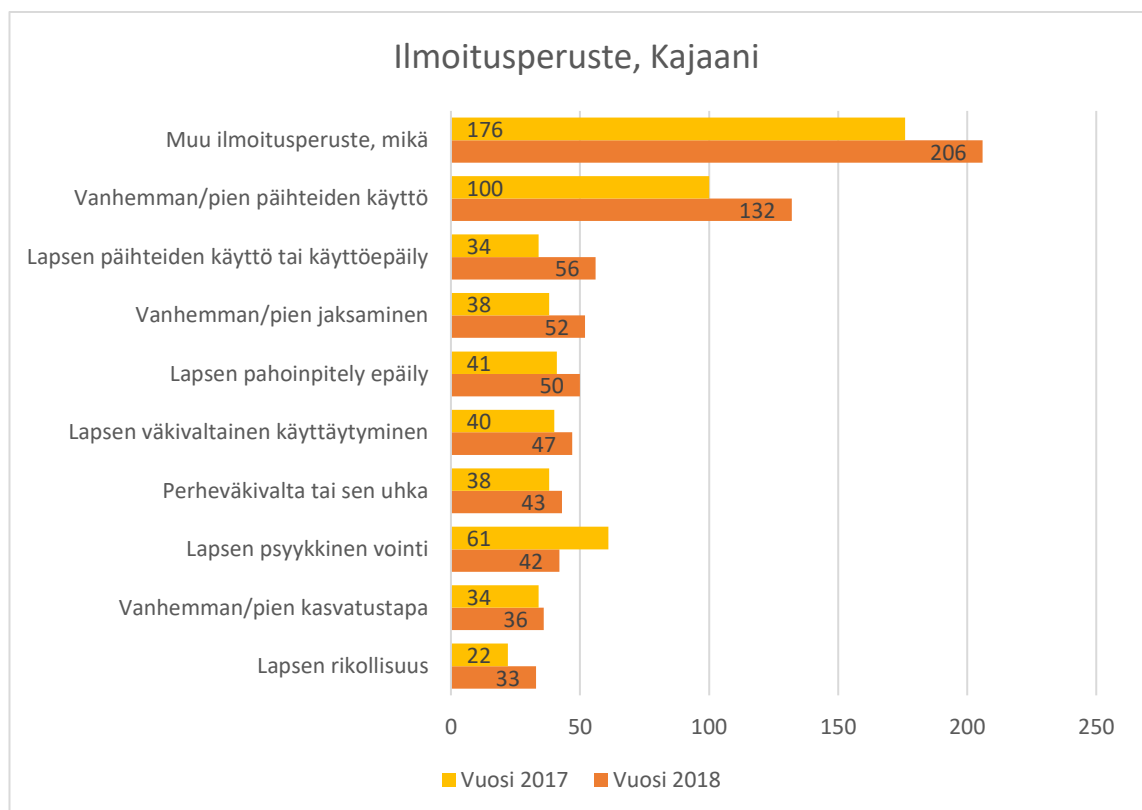

KUVIO 12. Ilmoituksen tekijät Kainuusta poismuuttaneet N=242

Kainuusta poismuuttaneiden osalta eniten ilmoituksia tekivät poliisitoimi (n=60), sosiaalipäivystys (n=28) ja sosiaalityöntekijät (n=28). Poliisitoimen tekemät ilmoitukset ovat vuonna 2018 laskeneet 50% vuoteen 2017 verrattuna. Yksityishenkilöiden tekemät ilmoitukset ovat vuonna 2018 nousseet selvästi edelliseen vuoteen verrattuna (ks. LIITE 8).

6.2 Lastensuojeluilmoitusten perusteet

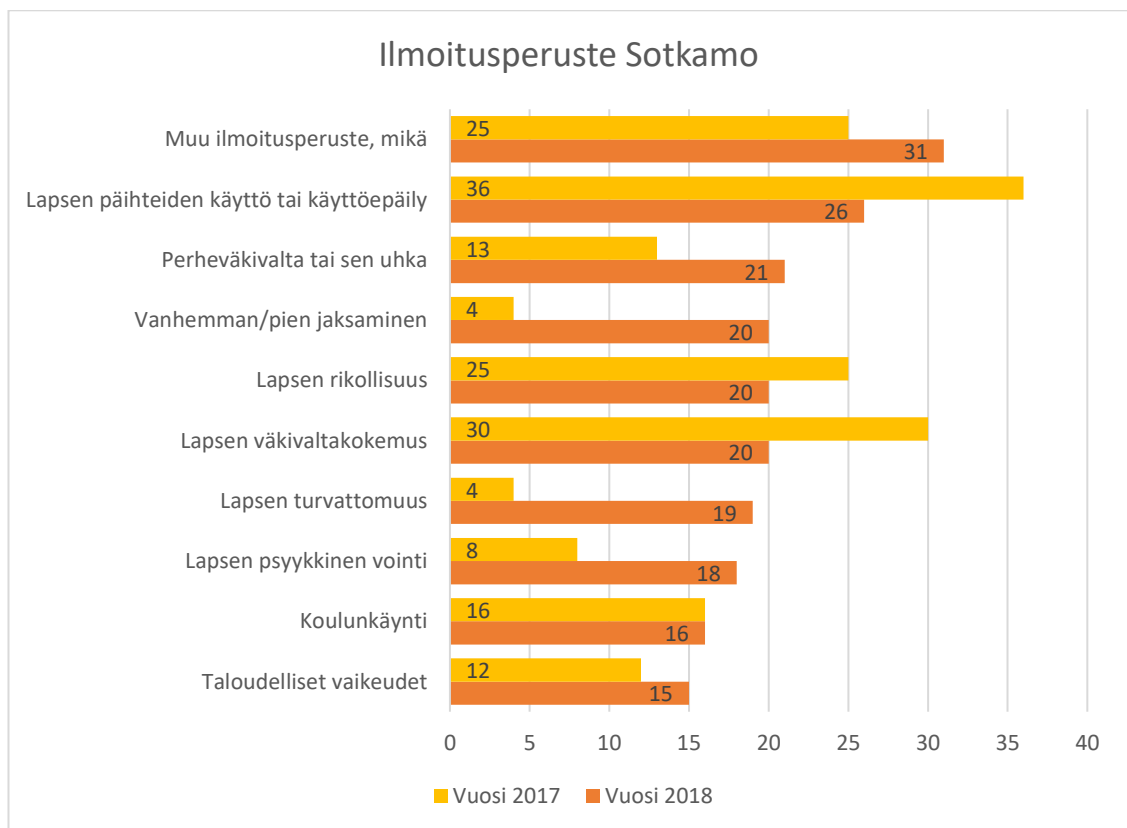
Lastensuojeluilmoitusten perusteita on kappalemääräisesti enemmän kuin ilmoitusten kappalemääriä, koska yhteen lastensuojeluilmoitukseen tulee hyvin usein kirjatuksi useampi kuin yksi syy.

KUVIO 13. Ilmoitusperuste Kajaani N=1281

Kajaanissa kaksi selvästi suurinta lastensuojeluilmoitukseen johtanutta syytä ovat muu ilmoitusperuste, mikä (n=382) ja vanhemman tai vanhempien päihteidenkäyttö (n=232). Muu ilmoitusperuste, mikä avataan jäljempänä. Kajaanissa vanhemman/vanhempien päihteiden käyttö on vuonna 2018 nousunut 32 %

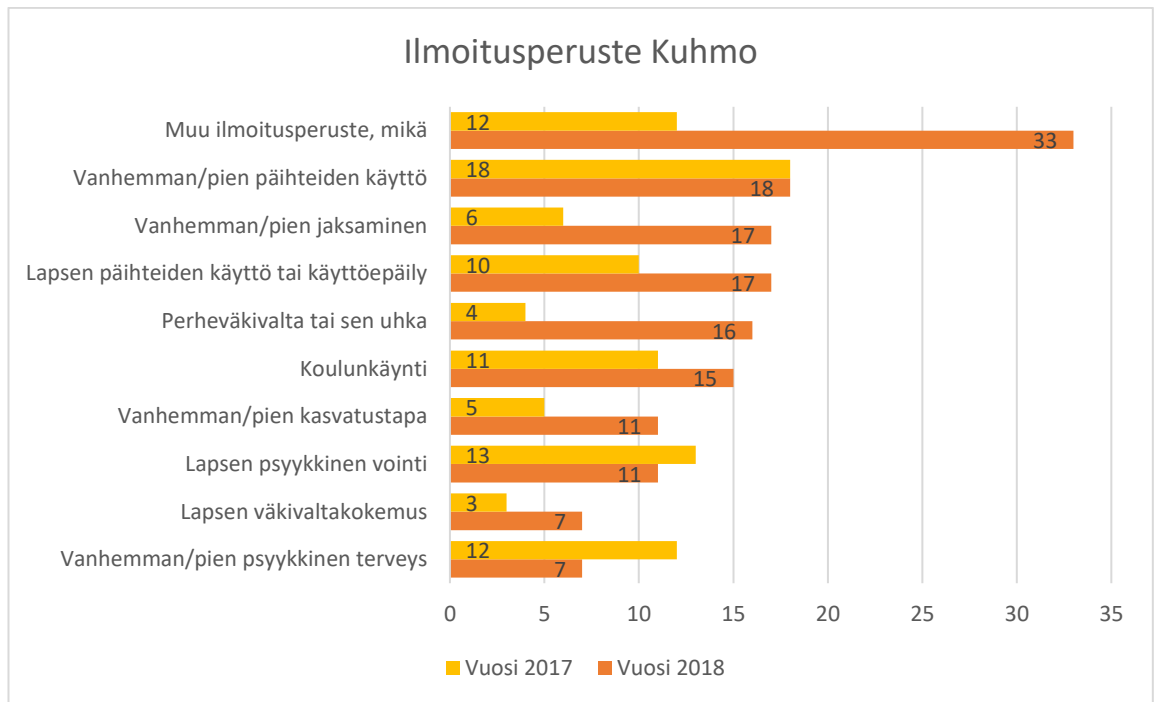
vuodesta 2017. Lasten päihteiden käyttö ja lasten päihteiden käyttöepäilyt ovat vastaavasti nousseet 64,7% vuonna 2018 edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2018 edelliseen vuoteen verrattuna ovat nousseet myös vanhempien jaksaminen, perheväkivalta tai sen uhka, lapsen väkivaltainen käyttäytyminen ja lapsen pahoinpitely epäily. Lapsen psyykinen vointi ilmoitusperusteena on vuonna 2018 laskenut vuoteen 2017 verrattuna 31,1%. Laskua vuonna 2018 edelliseen vuoteen verrattuna on myös seuraavien lastensuojeluilmoitussyiden osalta: lapsen turvattomuus, lapsen koulunkäynti ja lapsen väkivaltakokemus.

KUVIO 14. Ilmoitusperuste Sotkamo N=379

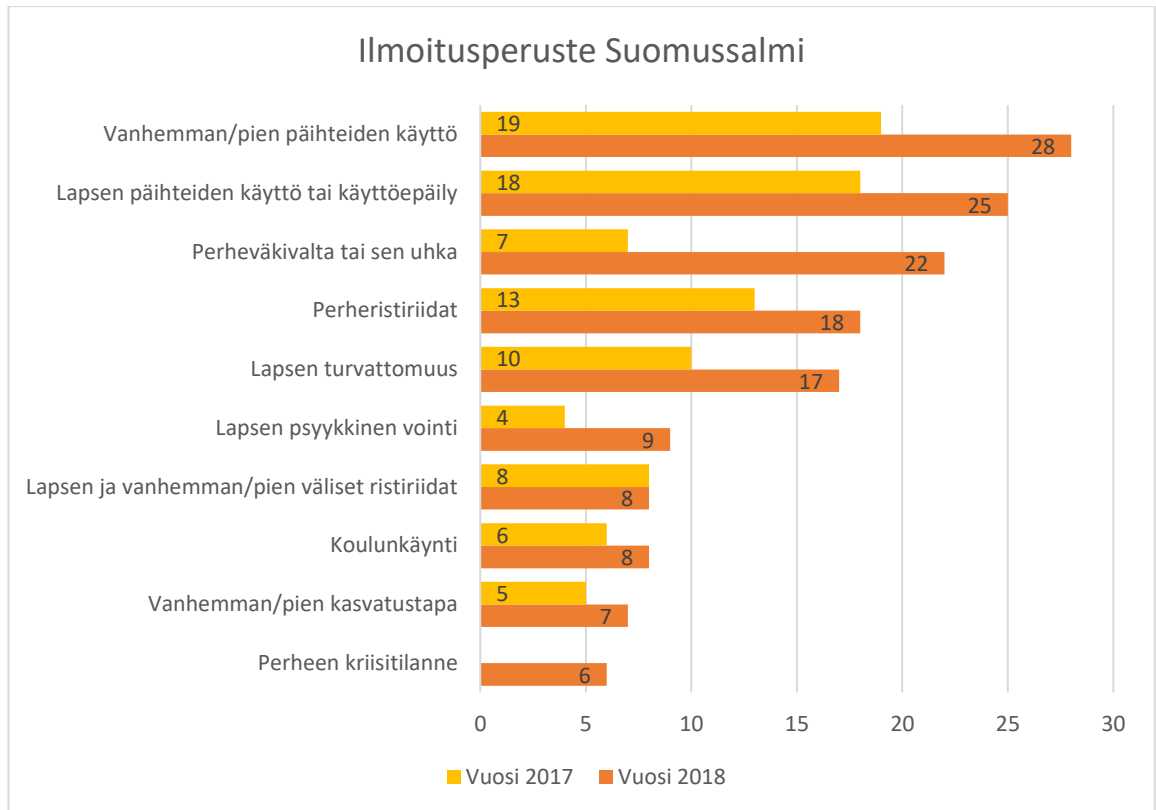
Sotkamossa suurimmaksi lastensuojeluilmoituksen perusteeksi nousivat vanhemman/pien päihteiden käyttö (n=59) ja muu ilmoitusperuste, mikä (n=62) Muu ilmoitusperuste, mikä oli laskenut 27,8 % vuodesta 2017 vuoteen 2018. Lapsen päihteidenkäyttö tai käyttöepäily (n=34), vanhemman/pien jaksaminen (n=45), perheväkivalta tai sen uhka (n=24), lapsen rikollisuus (n=50), lapsen väkivaltakokemus (n=23) ja lapsen turvattomuus (n=26) näyttäytyivät kuviossa suurina.

Näistä oli selkeästi vuonna 2018 vuoteen 2017 verrattuna noussut perheväkivalta, lapsen väkivaltakokemus ja lapsen turvattomuus. Lapsen väkivaltainen käyttäytyminen (n=29) ilmoituksen perusteena on vuonna 2018 laskenut edelliseen vuoteen verrattuna, samalla tavoin oli laskenut myös ilmoitusperuste lapsen kaverisuhteet (n=28).

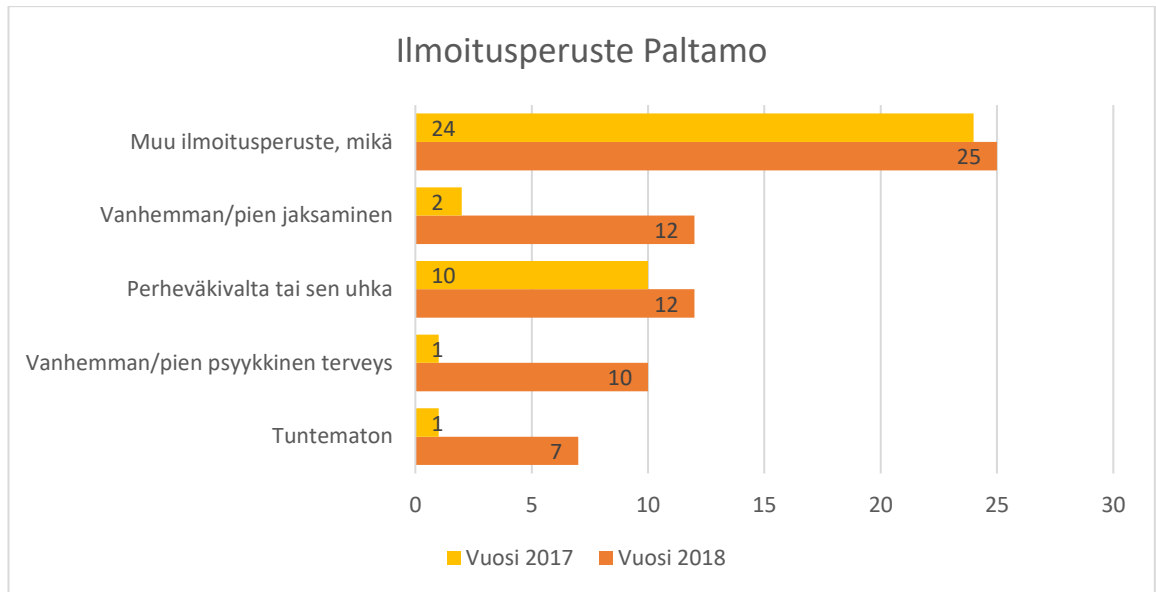
KUVIO 15. Ilmoitusperuste Kuhmo N=246

Kuhmossa suurimmiksi lastensuojeluilmoituksen perusteiksi nousivat muu ilmoitusperuste, mikä (n=45) ja vanhemman/pien päihteiden käyttö (n=36). Muu ilmoitusperuste, mikä oli kasvanut vuodesta 2017 vuoteen 2018. Vanhemman/pien päihteidenkäyttö ilmoitusperusteena (n=18) oli pysynyt samana molempina tutkimusvuosina. Vanhemman/pien jaksaminen (n=23), lapsen päihteidenkäyttö tai sen epäily (n=27), perheväkivalta tai sen uhka (n=20) ja koulunkäynti (n=26) nousivat myös kuviosta esiin. Lapsen turvattomuus (n=14) ilmoitusperusteena on vuonna 2018 laskenut edelliseen vuoteen verrattuna.

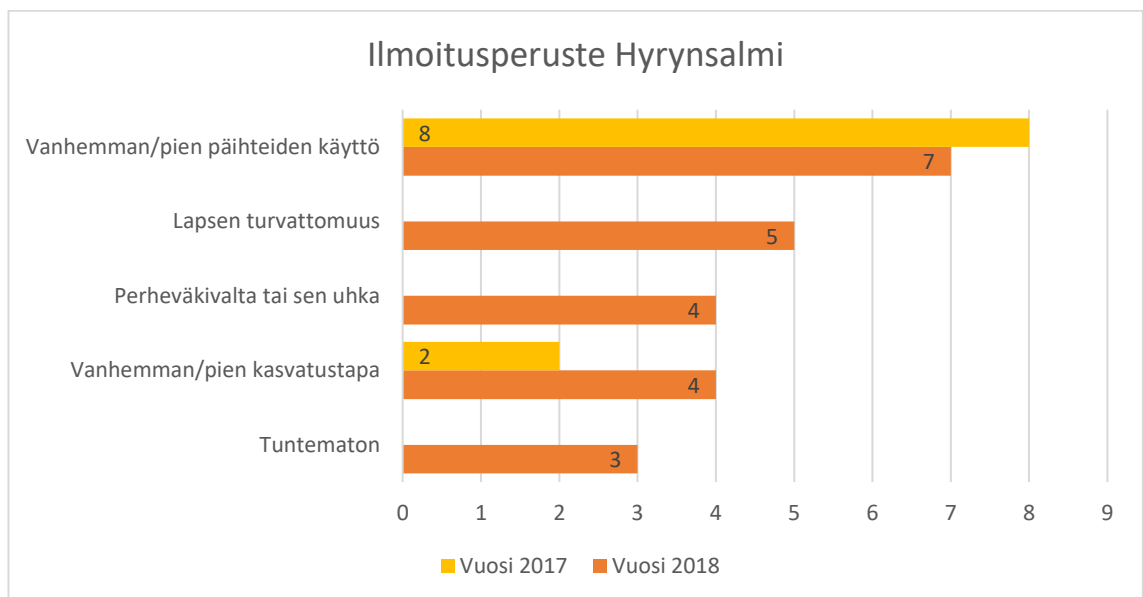
KUVIO 16. Ilmoitusperuste Suomussalmi N=238

Suomussalmella suurimpia lastensuojeluilmoitukseen johtaneita syitä olivat vanhemman/pien päihteiden käyttö (n=47) ja lapsen päihteiden käyttö tai käyttöepäily (n=43). Perheväkivalta tai sen uhka, perheristiriidat ja lapsen turvattomuus ilmoitusperusteena ovat kasvaneet vuonna 2018 vuoteen 2017 verrattuna, kun taas lapsen rikollisuus (n=24) on vähentynyt vuonna 2018 vuoteen 2017 verrattuna.

KUVIO 17. Ilmoitusperuste Paltamo N=104

Paltamossa suurimmaksi lastensuojeluilmoituksen perusteeksi nousi muu ilmoitusperuste, mikä (n=49). Vuonna 2018 vuoteen 2017 verrattuna vanhemman/pien jaksaminen (n=24) sekä vanhemman/pien psyykinen terveys (n=11) ilmoitusperusteena on myös noussut merkittävästi. Lapsen rikollisuus (n=18) on laskenut vuodesta 2017 vuoteen 2018. Vanhemman/pien päihteiden käyttö (n=9) ei tässä kuviossa nouse erityisen korkealle.

KUVIO 18. Ilmoitusperuste Hyrynsalmi N=33

Hyrnsalmella suurimpia lastensuojeluilmoitukseen johtaneita syitä olivat vanhemman/pien päihteidenkäyttö (n=15) ja perheen kriisitilanne (n=12). Vuonna 2017 ilmoituksen perusteena olivat muun muassa lapsen väkivaltainen käyttäytyminen (n=5) ja vanhempien psyykinen terveys (n=5), seuraavana vuonna näillä perusteilla ei tehty yhtään ilmoitusta. Vuonna 2018 lastensuojeluilmoituksia tehtiin muun muassa perusteilla lapsen turvattomuus (n=5) perheväkivalta tai sen uhka (n=4), edellisenä vuonna näitä ilmoitusperusteita ei ollut lainkaan.

KUVIO 19. Ilmoitusperuste Ristijärvi N=38

Ristijärvellä suurimmiksi lastensuojeluilmoituksen perusteiksi nousivat vanhemman/pien päihteidenkäyttö (n=18), vanhemman/pien psyykinen terveys (n=5), puutteet lapsen perushoidossa (n=4) ja perheväkivalta tai sen uhka (n=4). Ristijärvi on Kainuun pienin kunta, joten sen lastensuojeluilmoitusten määrätkin ovat vähäisiä.

KUVIO 20. Ilmoitusperuste Kainuusta poismuuttaneet N=198

Kainuusta poismuuttaneiden ilmoitusperusteiden kärjessä toistuvat samat ilmoitussyyt kuin kuntakohtaisissa taulukoissakin. Asumiseen liittyvät tekijät nousevat poismuuttaneiden osalta kymmenen suurimman ilmoitussyy joukkoon.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimusaineistoa tarkastellessa lastensuojeluilmoituksia määrällisesti eniten teki Kajaanissa, Suomussalmella ja Sotkamossa poliisi vuosina 2017 ja 2018. Suuren osan ilmoituksista tekivät myös opetustoimi ja sosiaalipäivystys. Erityisesti Kuhmossa ja Paltamossa sosiaalipäivystyksen rooli korostui lastensuojeluilmoituksen tekijänä. Kainuun suurimman kunnan Kajaanin lastensuojeluilmoituksen tekijänä oli heti poliisi- ja opetustoimen jälkeen anonymi henkilö. Sen taakse jäivät jopa sosiaalipäivystys ja terveydenhuollon ammattihenkilökunta. Anonyminä tehdyn lastensuojeluilmoituksen määrä oli mielenkiintoinen huomio tutkimusaineistossa.

Oulun poliisilaitoksen poliisiasemat Kainuun alueella löytyvät Kajaanista, Sotkamosta, Kuhmosta ja Suomussalmelta. Tuloksista on nähtävissä, että kunnat, joissa on oma poliisiasema ja poliisipartiointi lastensuojeluilmoitusten määrät ovat heidän tekemänään suuremmat kuin kunnissa, joissa omaa poliisiasemaa ei ole. Kajaanin poliisi hoitaa partioinnin Ristijärven ja Paltamon kunnissa. Hyrynsalmella partioi Suomussalmen poliisi. (Poliisi. Yhteystiedot. Oulun poliisilaitos)

Kun Kainuun lastensuojeluilmoitusten syitä tarkasteltiin, esiin nousi selkeästi päihteiden käyttöön liittyvät ongelmat niin vanhempien kuin lasten osalta. Toiseksi suurimmaksi ilmoitusten syyksi alueellamme näyttää nousevan lapsen kaltoinkohtelun eri muodot, kuten esimerkiksi perheväkivalta, lapsen väkivaltakokemus ja lapsen turvattomuus. Myös lapsen koulunkäynti, lapsen psyykkinen vointi ja vanhempien psyykkinen terveys sekä vanhempien jaksaminen näyttelivät tilastollisesti merkittävää roolia.

Tulokseksi opinnäytetyössä saatiin, että yleisesti Kainuun alueella suurimmaksi lastensuojeluilmoituksen syyksi nousi vanhempien tai lapsen päihteidenkäyttö ja lapsen kaltoinkohteluun liittyvät tekijät, joita olivat muun muassa lapsen turvattomuus, lapsen väkivaltakokemus ja vanhemman tai vanhempien jaksaminen. Huomionarvoisena seikkana tutkimuksessa nousi esille Kainuun kuntien väliset erot liittyen lastensuojeluilmoituksiin johtaneisiin syihin. Siinä, missä Sotkamossa, Suomussalmella ja Paltamossa korostui lapsen rikollisuus, se ei näyttäytynyt yhtä keskeisenä tekijänä Kuhmossa, Ristijärvellä, Hyrynsalmella ja Kajaanissa suhteessa lastensuojeluilmoitusten määrään. Mainitsemisen arvoinen huomio oli, että Sotkamossa oli vuonna 2018 verrattuna vuoteen 2017 lastensuojeluilmoitukseen johtaneissa syissä tapahtunut kasvua huomattavasti lapsen väkivaltakokemuksen, lapsen turvattomuuden ja perheväkivallan tai sen uhkan vuoksi. Myös Suomussalmen lastensuojeluilmoituksiin johtaneissa syissä tehtiin sama huomio perheväkivallan tai sen uhkan vuoksi. Myös siellä oli kasvua tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna. Perheristiriidat ovat myös Suomussalmella nousseet vuoteen 2017 verrattuna. Suomussalmella ja Kuhmossa lapsen päihteiden käyttö tai käyttöepäily on aiheuttanut kutakuinkin saman verran lastensuojeluilmoituksia kuin vanhempien päihteiden käyttö.

Päihteet nousevat odotetusti ilmoitusten suurimmaksi syyksi. Päihteiden käyttöön liittyy paljon lieveilmiöitä, kuten lapsen kaltoinkohtelua ja mielenterveysongelmia. Lastensuojeluilmoituksista nousee selvästi esiin lapsen kaltoinkohteluun ja laiminlyöntiin liittyviä syitä sekä vanhempien jaksamiseen liittyvät syyt. Päihteiden käytön on arvioitu olevan yksi keskeisimmistä terveyttä ja hyvinvointia vaarantavista tekijöistä Suomessa. Suomalaisista arviolta 20% on Suomessa yleisimmän päihteen, alkoholin, suurkuluttajia tai sen suhteen riskirajoilla. Alkoholi on työikäisten suomalaisten yleisin kuolinsyy. Kainuussa alkoholijuomien myynti asukasta kohti on korkeampaa kuin maassa keskimäärin. (Kainuun sote 2013)

Lasten kaltoinkohtelu näyttäytyi vanhempien ja lasten päihteidenkäytön lisäksi lastensuojeluilmoitusten perusteena usein. Tiedetään, että kaltoinkohtelu näyttäytyy kodin ulkopuolelle haastavasti ja sen tunnistaminen voi olla vaikeaa. Pohdimmekin, kuinka kaltoinkohtelun ja sen eri muodot voisi tunnistaa mahdollisimman varhain ja kuinka saada apua tarvitsevat perheet oikean avun äärelle. Pohdimme myös sitä, miten asiantuntijat voisivat saada työkaluja siihen, että perheen todellinen tilanne hahmotetaan.

Lasten psykiatrian erikoislääkäri Jaana Alakortes on vuosina 2008–2013 tutkinut pienten lasten käyttäytymistä ja tunne-elämän kehitystä väitöskirjassaan "Social-emotional and behavioral development problems in 1 to 2-year-old children in Northern Finland : reports of mothers, fathers and healthcare professionals". Alakortes toteaa, että aikaisemmat kansainväliset tutkimukset ja hänen tekemän tutkimuksen tulokset tukevat käsitystä siitä, että lasten käyttäytymisen ja sosioemotionaalisen kehityksen haasteita ja ongelmia havaitaan jo vauva- ja taaperoi-ikäisillä lapsilla. (Alakortes 2018, 5.) Näiden haasteiden varhainen tunnistaminen olisi tärkeää, jotta vanhemmat ja lapsi saavat tarvittavan ja oikeanlaisen tuen. Opinnäytetyömme tuloksissa huomiota herättävä havainto olikin, lasten- tai äitien neuvolan tekemien lastensuojeluilmoitusten vähäisyys.

Kuntakohtaisista taulukoista huomataan, että Kajaanin, Sotkamon ja Paltamon lastensuojeluilmoitusten suurin syy on muu ilmoitusperuste, mikä. Kajaanin osalta lastensuojeluilmoitusten suurimmaksi syyksi noussut syy muu ilmoitusperuste, mikä -ilmoitukset pitävät sisällään eniten lapsen kaltoinkohtelua ja sen eri

muotoja, vanhempien tai lapsen väkivaltaista käytöstä, lasten karkailu kotoa tai lastensuojelulaitoksesta, lasten tekemiä näpistyksiä sekä toiveita tukihenkilöstä. Muu ilmoitusperuste, mikä-ilmoitussyy pitää sisällään myös runsaasti ilmoituksia, joiden syyksi on luokiteltu joko ”lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä” tai ”lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään.”

Alla muutama suora lainaus ”muu ilmoitusperuste, mikä” kohdan lastensuojeluilmoitusten syistä.

”Äiti huutaa ja raivoaa herkästi”
 ”Viettää kaikki illat nuorisotalolla äidin kyläillessä”
 ”Nuori ei ole saapunut sovitusti lastenkotiin, on hatkassa.”
 ”Alkoholin maistattaminen lapselle.”
 ”Lääkeyliannostus”
 ”Vanhemmuus hukassa”
 ”Vanhempien jaksaminen ja lapsen oireilu päiväkodissa”
 ”Traumatisoiva tilanne lapselle”
 ”Äitien keskinäinen tappelu”

Lastensuojeluilmoitusten haasteena näyttäisi olevan valmiin syyn lisäksi löytyvä vapaa kenttä, jonka perusteella työntekijä joutuu tulkitsemaan ilmoituksesta syyt, joiden alle ilmoitus kirjataan. Ilmoitusten syyt ovat moninaisia ja syiden kirjaaminen voi olla haastavaa.

Pohdimme, onko Pro Consona- järjestelmän syylista ajantasainen nykypäivän lasten ja lapsiperheiden haasteita ajatellen. Pohdimme myös, voisiko muu ilmoitusperuste, mikä kohtaan kirjatuille ilmoituksille löytyä peruste Pro Consonan valmiista syylistauksesta. Tällä tavoin tilastointi olisi luotettavampaa ja Kainuun sote saisi jatkossa tulostettua itselleen tarkemman listauksen lastensuojeluilmoitusten syistä. Tilastoja voisi hyödyntää työkaluna palvelujen kehittämisen näkökulmasta.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Kainuun soten lastensuojeluilmoituksista vuosilta 2017 ja 2018 tuotetun aineiston perusteella, mitkä olivat keskeisimmät ilmoitusten syyt ja ketkä lastensuojeluilmoituksia tekivät.

Kohta ”muu ilmoitusperuste, mikä” lastensuojeluilmoituksen syynä nousi opinnäytetyön keskiöön. Se aiheutti tutkimuksellemme suurimmat haasteet koskien lastensuojeluilmoitusten syiden analysointia. Manuaalisesti syötetyt lastensuojeluilmoitukseen johtaneet syyt eivät suoraan näyttäytyä konkreettisina syinä valmiissa aineistossa. Opinnäytetyömme tulokset olisivat olleet luotettavampia, mikäli nämä ilmoitukset olisivat alun perin olleet kirjattuina valmiiden syiden alle ja näin ollen olisimme saaneet niiden lukumäärät tutkimukseemme oikeiden syiden alle. Nyt nämä ilmoitusperusteet rajaantuivat aineistostamme pois.

Lastensuojeluilmoitusten kirjauskäytännöt ovat kuntakohtaisesti vaihtelevia ja asiakastietojärjestelmät eivät ole yhtenäiset. Kanta-arkistoon siirtyminen tuonee tulevaisuudessa kirjauskäytäntöihin yhteneväisyyttä ja määrämuotoisuutta. Jotta palveluja, varhaista puuttumista sekä ehkäisevän lastensuojelun keinoja voidaan valtakunnallisesti kehittää, kehittämistyön tueksi tarvittaisiin syytietoja.

Opinnäytetyön tekeminen ja teoriaan perehtyminen on laajentanut käsitystämme lastensuojelusta, sen laaja-alaisuudesta ja monialaisuudesta. Molemmat opinnäytetyöntekijät suorittivat opinnäytetyöprosessin aikana koulun työharjoittelun Kainuun soten lastensuojelussa. Työharjoittelu auttoi hahmottamaan lastensuojelu laaja-alaisesti ja kiinnittämään teoriaopintoja käytännön tekemiseen. Lastensuojelun tarve voi kohdata kenet tahansa riippumatta esimerkiksi vanhemman koulutustaustasta. Lastensuojelun asiakkuudessa kohtaavat useat näkökulmat ja toimijat.

Opinnäytetyön kirjoittaminen on havainnollistanut sen, kuinka haastavia syitä lastensuojeluilmoitusten taustalla on. Ei voida ajatella, että lastensuojeluilmoitusten taustalla olisi pelkästään yksittäisiä syitä, jotka korjaamalla ongelmat saataisiin

ratkeamaan. Opinnäytetyömmekin vahvisti sen, että lastensuojeluilmoitusten taustalla on isoja ja moninaisia, toisiinsa kytkeytyviä haastavia tilanteita, joiden seurauksena lastensuojeluilmoitus päädytään tekemään. Ammatillisen kasvumme kannalta tämän oivaltaminen tuntui isolta askeleelta kohti sosiaalialan työelämää.

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä. Koulunkäynnin, työn ja perhe-elämän yhdistäminen on tuonut aikatauluhaasteita. Molempien opinnäytetyöntekijöiden kiinnostus aihetta kohtaan ja sitoutuneisuus työn tekemiseen on ollut kuitenkin erinomaista. Parityöskentelymme ja yhteistyömme on ollut sujuvaa ja ilmapiiri kannustava. Olemme käyneet antoisia keskusteluja keskenämme. Työharjoittelumme aikana olemme voineet vaihtaa ajatuksia työelämätahon kanssa. Positiivinen palaute ja kannustus yhteistyötahomme kanssa on myös auttanut opinnäytetyön tekemistä.

Haasteelliseksi opinnäytetyössä osoittautui valmis, laaja aineisto ja sen käyttö. Aineistoon emme voineet itse vaikuttaa, vaan oli keksittävä vain ratkaisuja eteen tulleille haasteille. Valmis, joskin laaja aineisto vaikutti aluksi helposti työstettävältä. Työn edetessä huomasimme kuitenkin, että aineiston käsittely olikin yllättävän hankalaa ja työlästä. Lisätyötä ja päänvaivaa aiheuttivat lisäksi lastensuojeluilmoitusten määrien poikkeavuuksien selvittelyt. Yksi sosionomin kompetensseista onkin tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen, joka sisältää muun muassa sen, että kykenee innovatiiviseen ongelmanratkaisuun ja verkostotyöhön. Opinnäytetyöprosessi on konkretisoitunut selkeästi juuri tätä kompetenssia.

Kuten tilastoinnista käy ilmi, lastensuojeluilmoitusten määrät kasvavat vuosittain ja lastensuojelun tarve tulee lisääntymään. Toimenpiteisiin on onneksi jo ryhdytty hallitusohjelmaa ja sen kärkihankkeita myöten. Lastensuojelussa lasten ja perheiden palvelutarjonta on jo merkittävästi kehittynyt yhteiskunnallisesti ja tukipalveluja on mahdollista saada ilman lastensuojelun asiakkuutta. Toistaiseksi lastensuojelutarpeen kehityssuuntaa ei kuitenkaan ole saatu käännettyä vaan lastensuojelun tarve näyttäisi jatkavan kasvuaan. Pohdimmekin, onko toimenpiteet

olleet riittävät ja riittävän vaikuttavat vai onko kyse siitä, ettei tehdyt toimenpiteet ja muutokset ole ehtineet vakiintua ja juurtua käytännön työhön.

Opinnäytetyössämme saatuja tuloksia voitaisiin hyödyntää Kainuun soten lastensuojelutyön kirjaamiskäytännöissä kuin myös ennaltaehkäisevän työn resursseja arvioitaessa huomioiden kunkin kunnan erityispiirteet. Toivomme tutkimuksemme herättävän ajatuksia lastensuojeluilmoitusten kirjaamiseen liittyen. Riittävän tiedon kerääminen lastensuojeluilmoitusten perusteista auttaa kuntia tuottamaan luotettavia raportteja. Jatkossa kunnat voisivat raporttien perusteella seurata ja vertailla lastensuojeluilmoitusten syitä pysyäkseen tilanteen tasalla lastensuojelutyön kentällä ja ymmärtää vallitsevat erityispiirteet ja huomioitavat asiat ja mahdollisesti ennakoiden tuen tarvetta. Opinnäytetyömme on hyvänä pohjana tuleville tutkimuksille, jotka käsittelevät lastensuojeluilmoituksia. Jatkossa voisi-kin tutkia, mihin toimenpiteisiin lastensuojeluilmoitukset ovat johtaneet.

LÄHTEET

- Aer, Janne. (2013). *Lastensuojeluoikeus*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Alakortes, J. (2018). *Social-emotional and behavioral development problems in 1 to 2-year-old children in Northern Finland : reports of mothers, fathers and healthcare professionals*. (Väitöskirja, Oulun yliopisto, Lääketieteellinen tiedekunta). Saatavilla. <http://jultika.oulu.fi/Record/isbn978-952-62-1982-0>
- Bardy M. (toim.) (2009) *Lastensuojelun ytimissä*. Helsinki: Yliopistopaino Oy
- Heikkilä, T. (2014). *Kvantitatiivinen tutkimus*. Edita Publishing Oy.
Saatavilla 6.3.2019 <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUS-TUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Helsingin yliopisto. Tutkimusetiikka. Hyvä tieteellinen käytäntö. Saatavilla 16.5.2018 <https://www.helsinki.fi/fi/tutkimus/tutkimusymparisto/tutkimusetiikka>
- Hirsjärvi, S, Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Holmila, M., Raitasalo, K. & Tigerstedt, C. (2016). *Sukupolvien sillat ja kasvamisen karikat – vanhemmat, lapset ja alkoholi*. Helsinki: Juvenes Print –Suomen Yliopistopaino Oy.
- Järvinen R. & Tuohimäki H. (2015). *Lastensuojeluilmoitus ja siihen johtavat tekijät - koulutuspäivän järjestäminen Joensuun alueen koulu- sekä opiskeluterveydenhuollon ammattilaisille*. (Opinnäytetyö, Karelia ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma) Saatavilla 21.10.2018.
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. Tietoa meistä. Saatavilla 20.5.2018. <https://sote.kainuu.fi/tietoa-meista>
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. Strategia ja toiminta- Ajatus. saatavilla 20.5.2018. <https://sote.kainuu.fi/strategia-ja-toiminta-ajatus>
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. Avoimet työpaikat. saatavilla 20.5.2018. <https://sote.kainuu.fi/avoimet-tyopaikat>

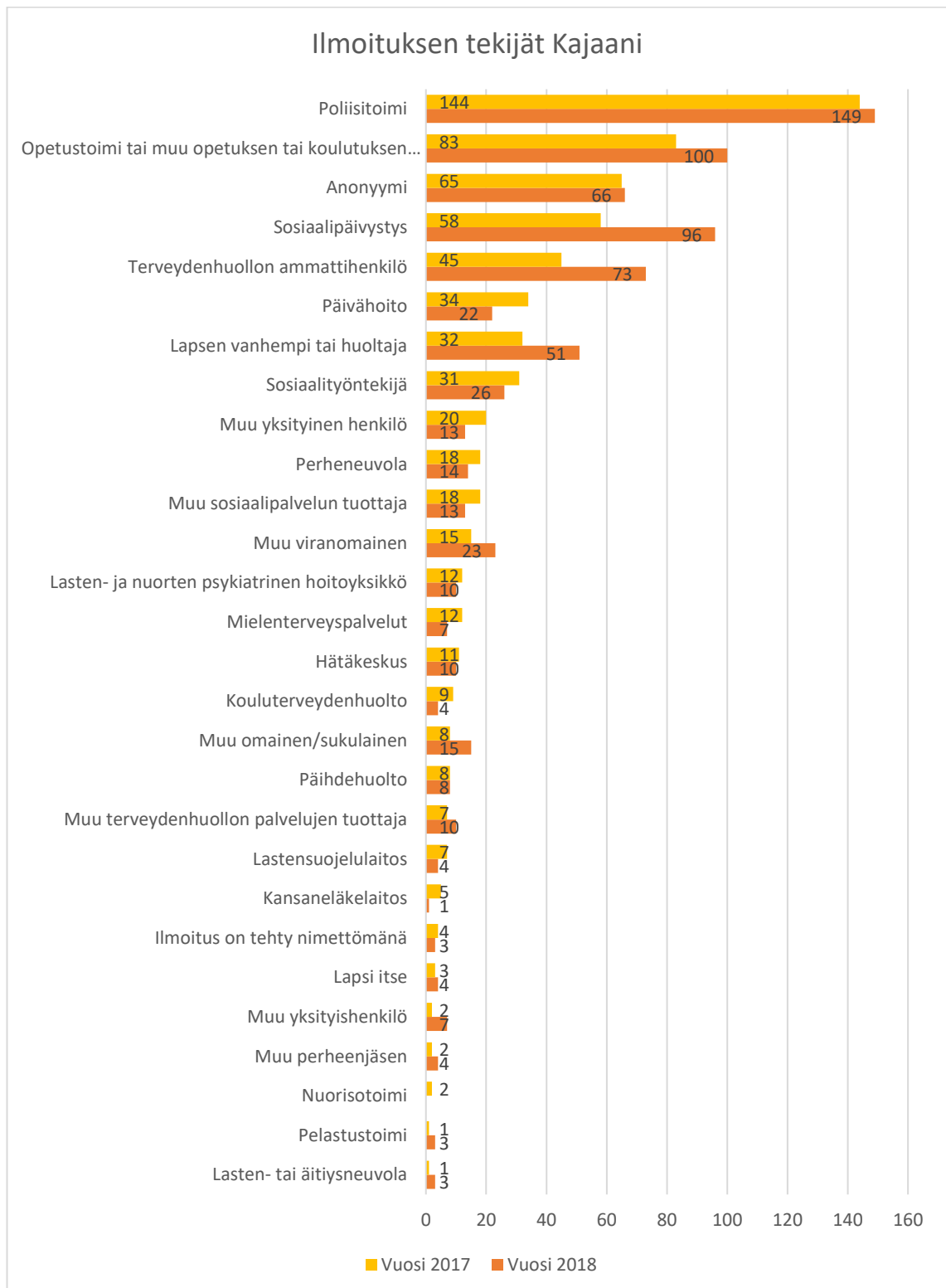
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. palvelut. Organisaatio. Saatavilla 21.5.2019. <https://sote.kainuu.fi/kainuun-soten-organisaatio-2019>
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. palvelut. perhekeskukset. Saatavilla 21.5.2019. <https://sote.kainuu.fi/palvelut/perhekeskukset>
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä (2017). Lapset ensin – Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017–2021. Saatavilla <https://sote.kainuu.fi/sites/sote.kainuu.fi/files/documents/library/2017-10/Kainuun%20lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvointi-suunnitelma%202017-2021.pdf>
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä (2013). Lapsiperheiden ja nuorten päihdepalvelujen kehittämislinjauksia. Tietoa päihteistä ja päihdepalvelujen tarpeesta. Saatavilla <https://sote.kainuu.fi/sites/sote.kainuu.fi/files/documents/library/2017-10/Nykytilaraportti%2012022013.pdf>
- Laitila, M. Toistuvat lastensuojelutarpeen selvitykset Dokumenttianalyysi Helsingin yliopisto Valtiotieteellinen tiedekunta Sosiaalityö Sosiaalityön käytäntötutkimus. Syyskuu 2014. Saatavilla 20.5.2018 www.socca.fi/files/3952/Toistuvat_lastensuojelutarpeen_selvitykset_Milka_Laitila_Kaytantotutkimus2014.pdf
- Lastensuojelun keskusliitto. Lapsen oikeuksien yleissopimus. Lastensuojelu.info. Saatavilla 26.10.2019 <https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelun-perusta/lapsen-oikeuksien-yleissopimus/>
- L417/2007 Lastensuojelulaki. Saatavilla 25.4.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- L1301/2014 Sosiaalihuoltolaki Saatavilla 22.10.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>
- Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (2014). *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy.
- Poliisi. Yhteystiedot. Oulun poliisilaitos. <https://www.poliisi.fi/oulu>
- Päihdelinkki. Tietopankki. Kannabis. <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/pika-tieto/kannabis>
- Pätäri, T. & Ylikännö, M. (2018) *Tahto tehdä toisin. Uusia toimintatapoja lastensuojeluun*. Tallinna: Tietosanoma Oy.

- Stakes/Terveystieteiden tutkimuskeskus. Erityinen lapsuus - erityinen yhteiskunnallinen vastuu mitä lastensuojelusta tiedetään ja mitä päätöksentekijän pitäisi siitä tietää? taustamateriaalia sektoritutkimuksen neuvottelukunnalle. Saatavilla 20.11.2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77377/THL_selvitys1.pdf?sequence=1
- Suutala M. (2011). *Lapsi omaisena: vanhemman psyykkisen sairauden vaikutukset lapsen elämää ja hyvinvointiin*. (Opinnäytetyö, Vaasan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma.) Saatavilla 25.10.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38504/Suutala_Mirka.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Söderholm, A. & Kivitiie-Kallio, S. (2012). *Lapsen kaltoinkohtelu*. Porvoo: Bookwell Oy
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessit. Saatavilla 25.4.2018 <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus#Kenellä%20on%20velvollisuus%20ilmoittaa?>
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen. Saatavilla 21.10.2018. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/asiakkuuden-alkaminen>
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos (17.9.2019). Tilastoraportti 23/2019. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019. Saatavilla. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138562/Tilastoraportti_33_Kouluterveyskysely.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos (4.6.2019). Tilastoraportti 23/2019. Lastensuojelu 2018. Saatavilla <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu>
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. (2016) "Nuorten päihitteiden käyttö Suomessa 1995-2015 ESPAD-tutkimuksen tulokset." Raportti 19/2015. Tampere. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

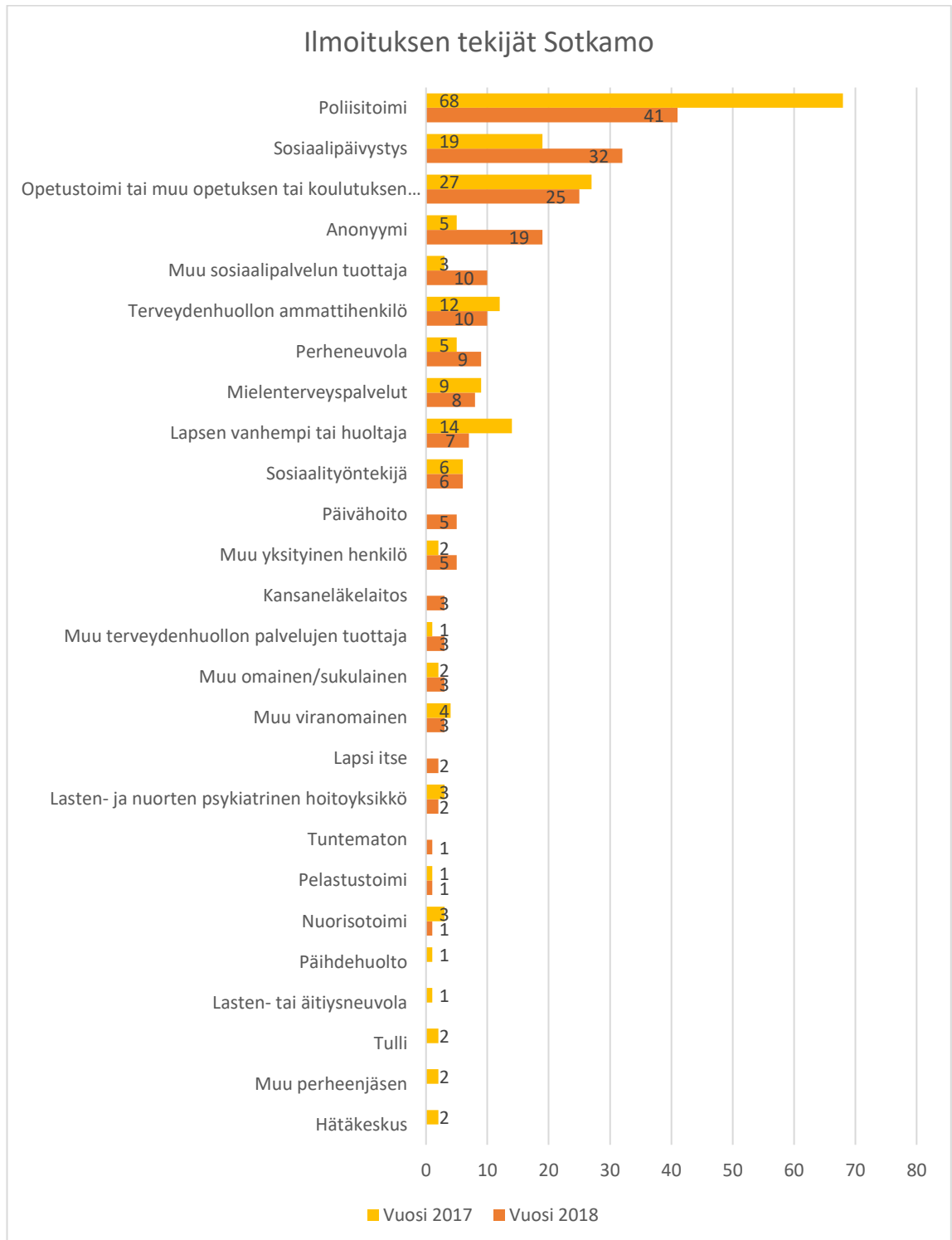
Tilastokeskus. Tuotteet ja palvelut. Kuntien avainluvut. Saatavilla 28.9.2019

<http://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2019&active1=SSS&active2=205>

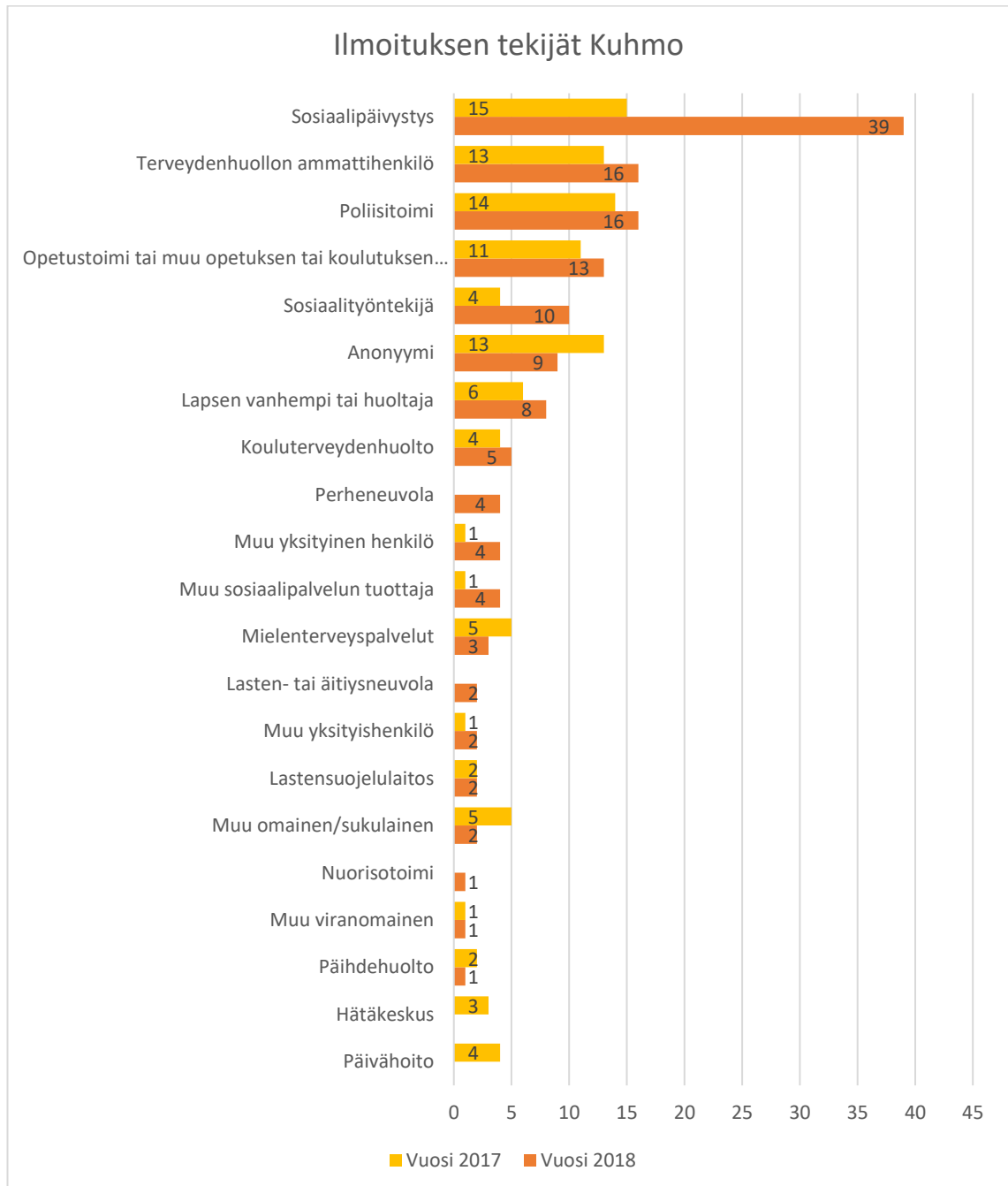
LIITE 1. Ilmoitusten tekijä Kajaani N=1407

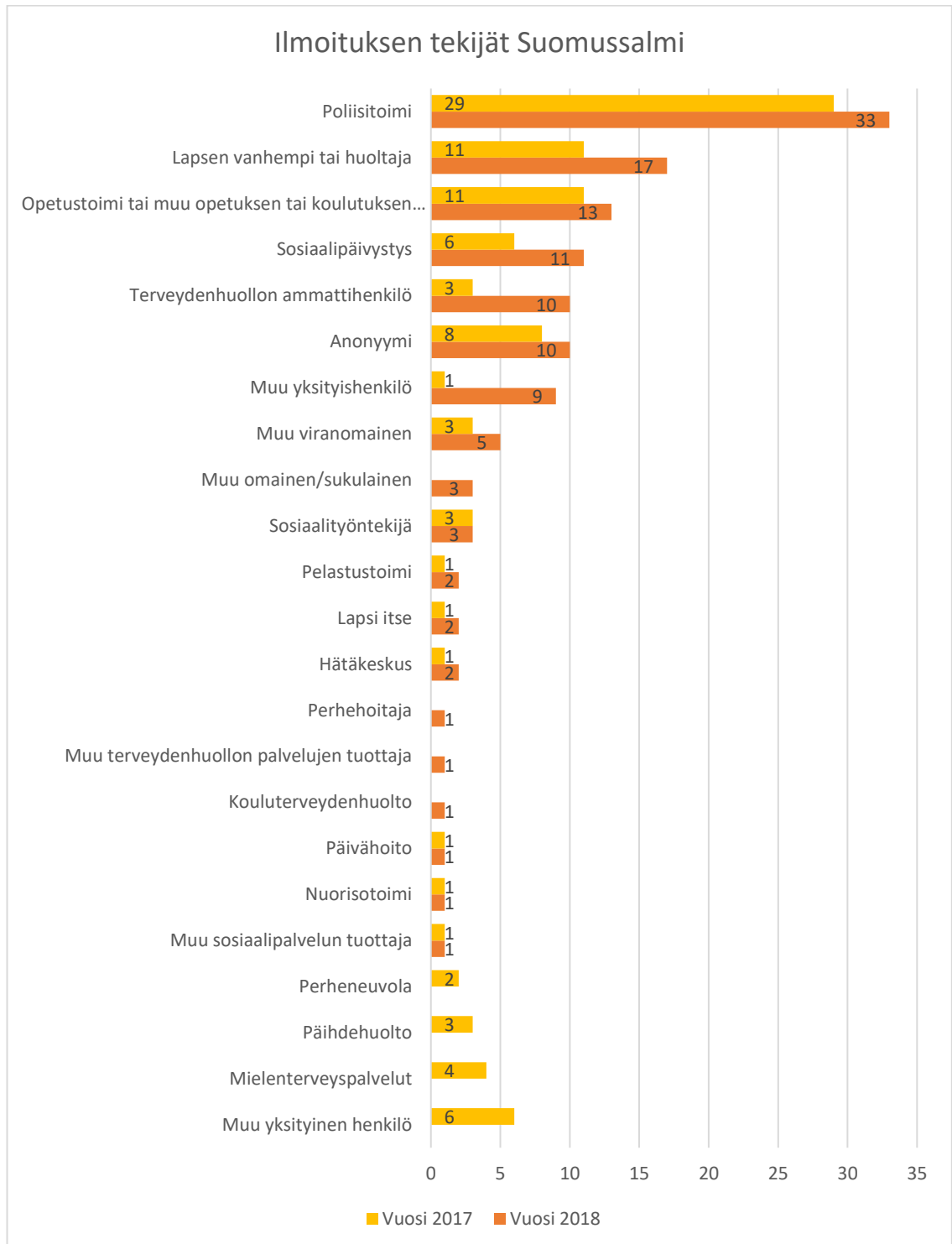
LIITE 2. Ilmoituksen tekijät Sotkamo N=388

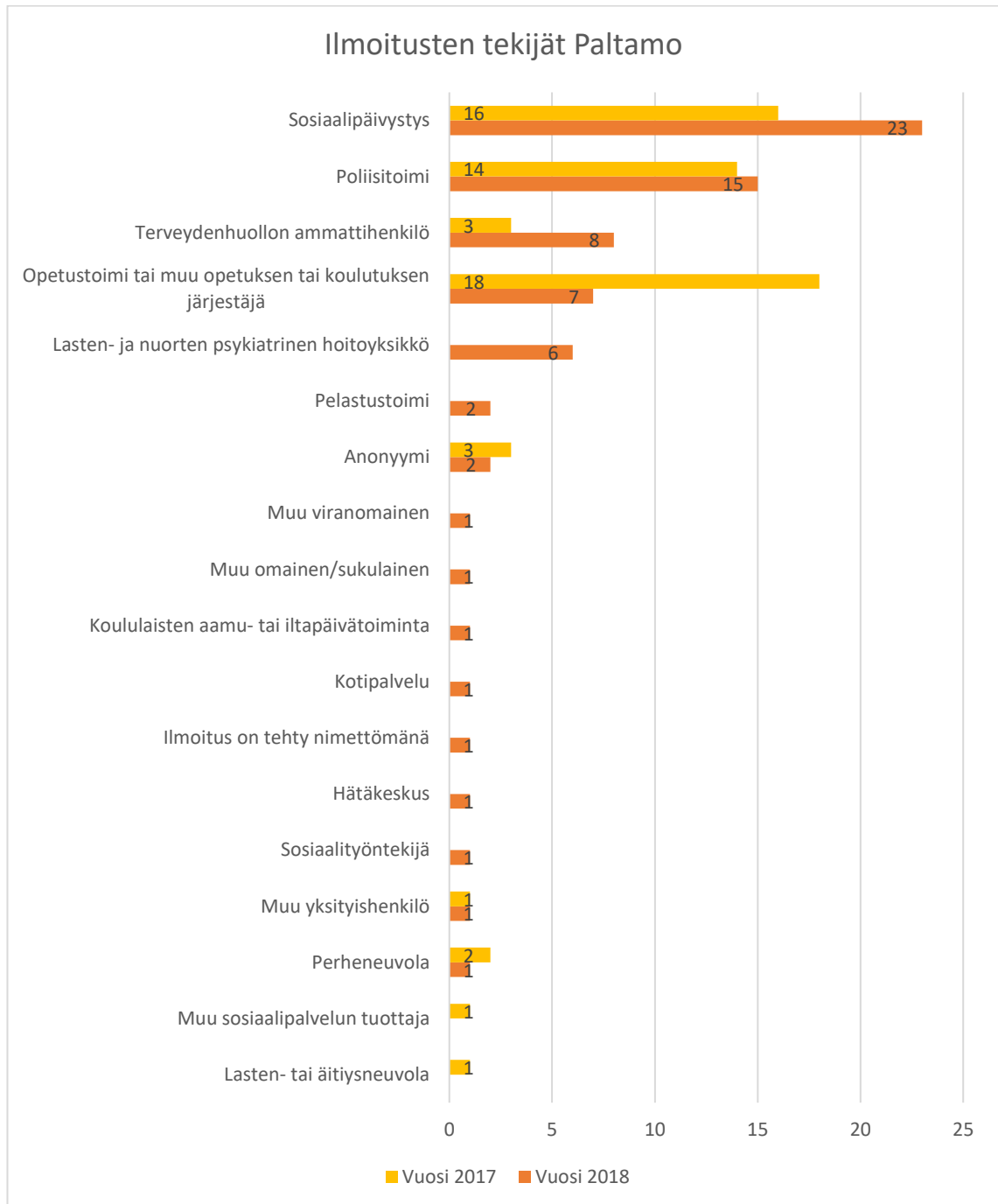
LIITE 3. Ilmoituksen tekijät Kuhmo N=247

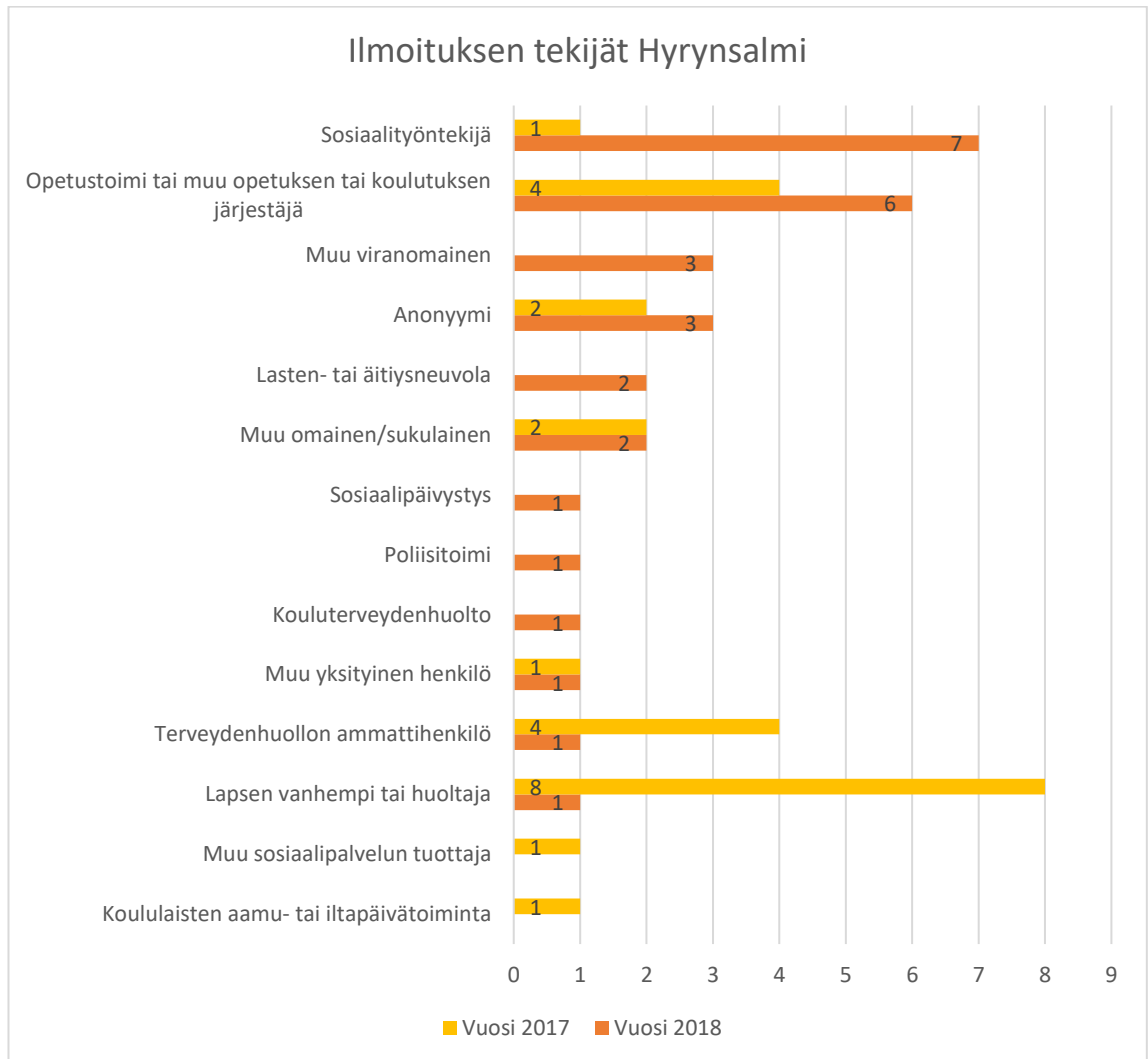
LIITE 4. Ilmoituksen tekijät Suomussalmi N=222

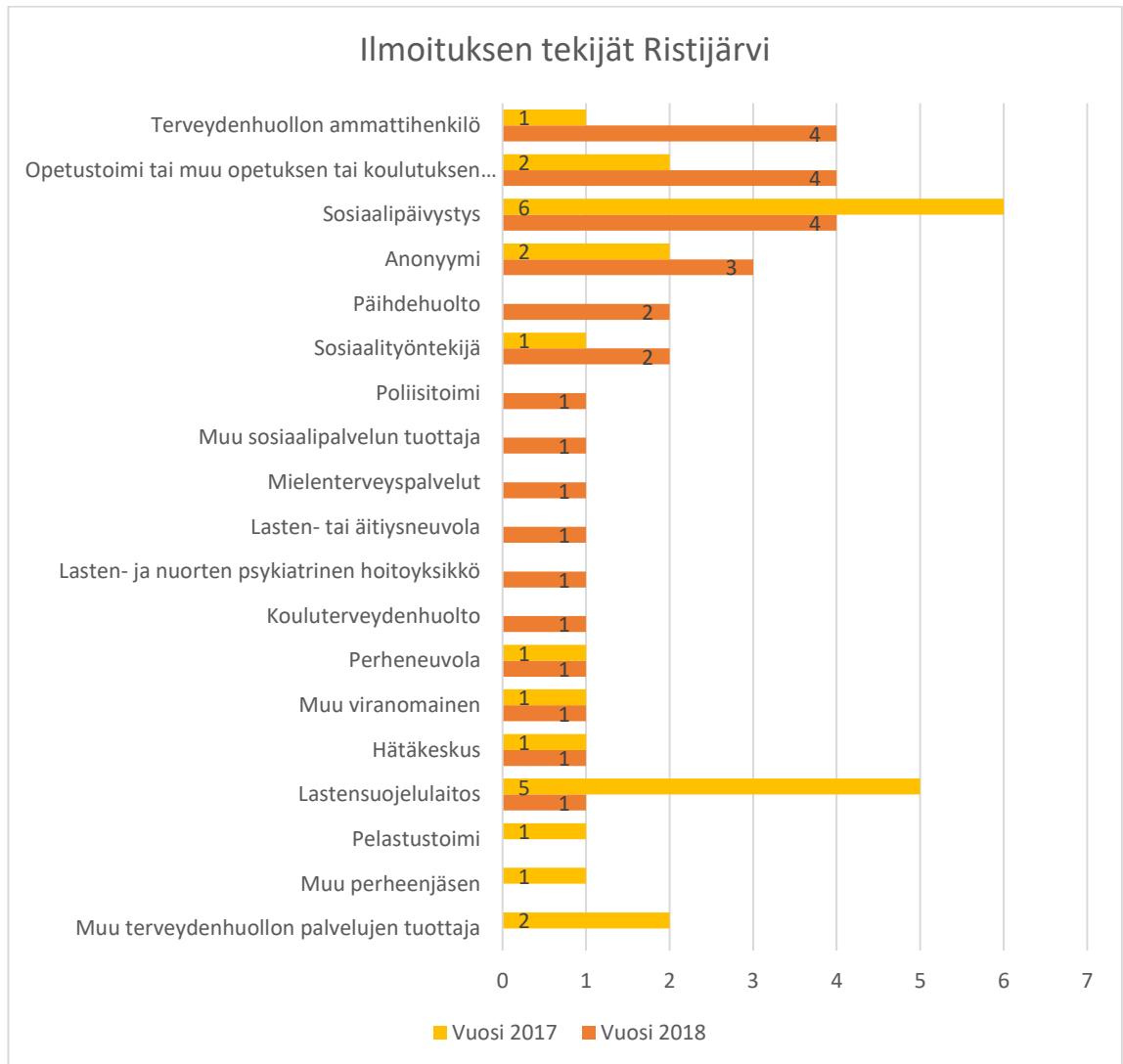
LIITE 5. Ilmoituksen tekijät Paltamo N=131

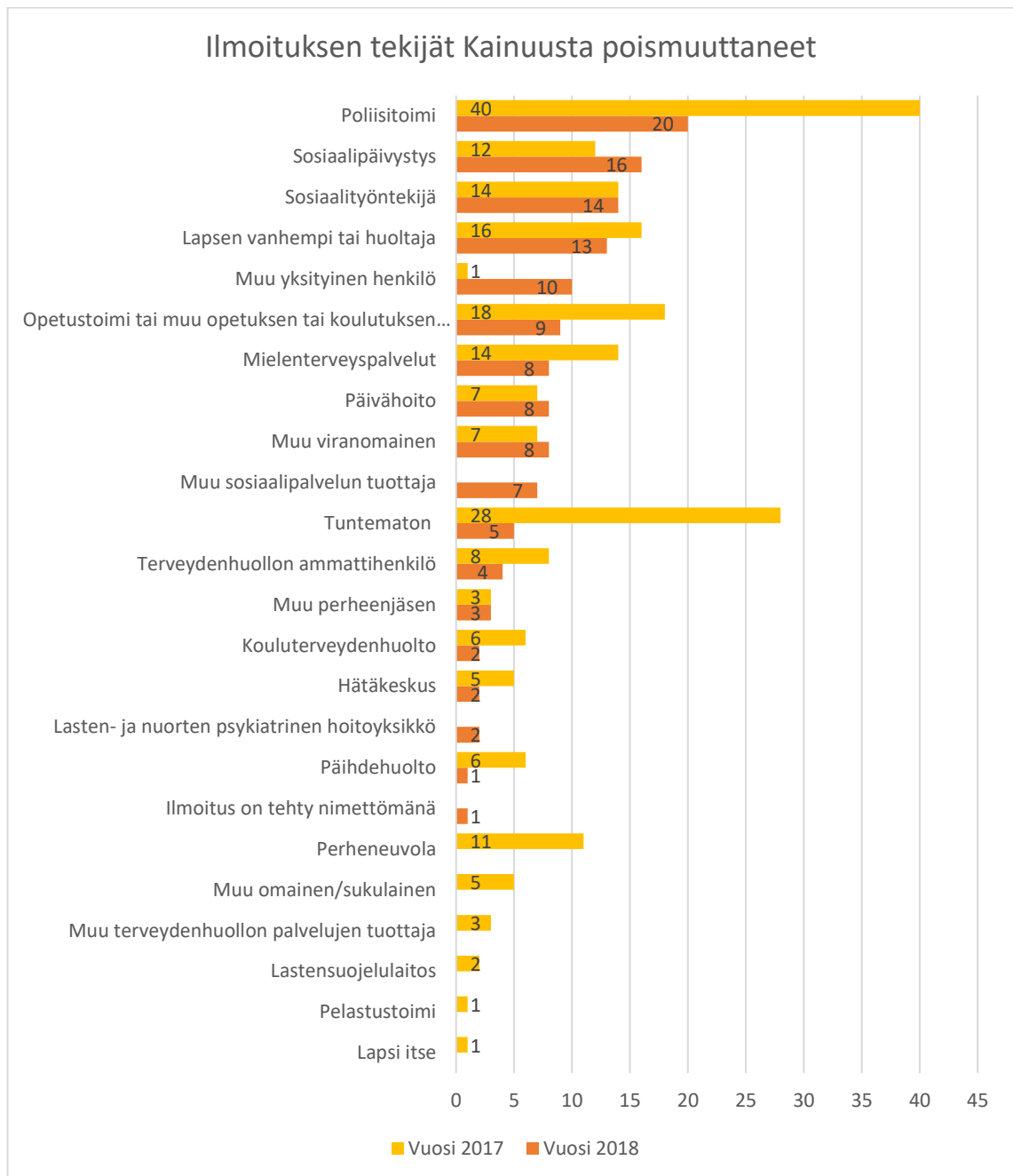
LIITE 6. Ilmoituksen tekijät Hyrynsalmi N=53

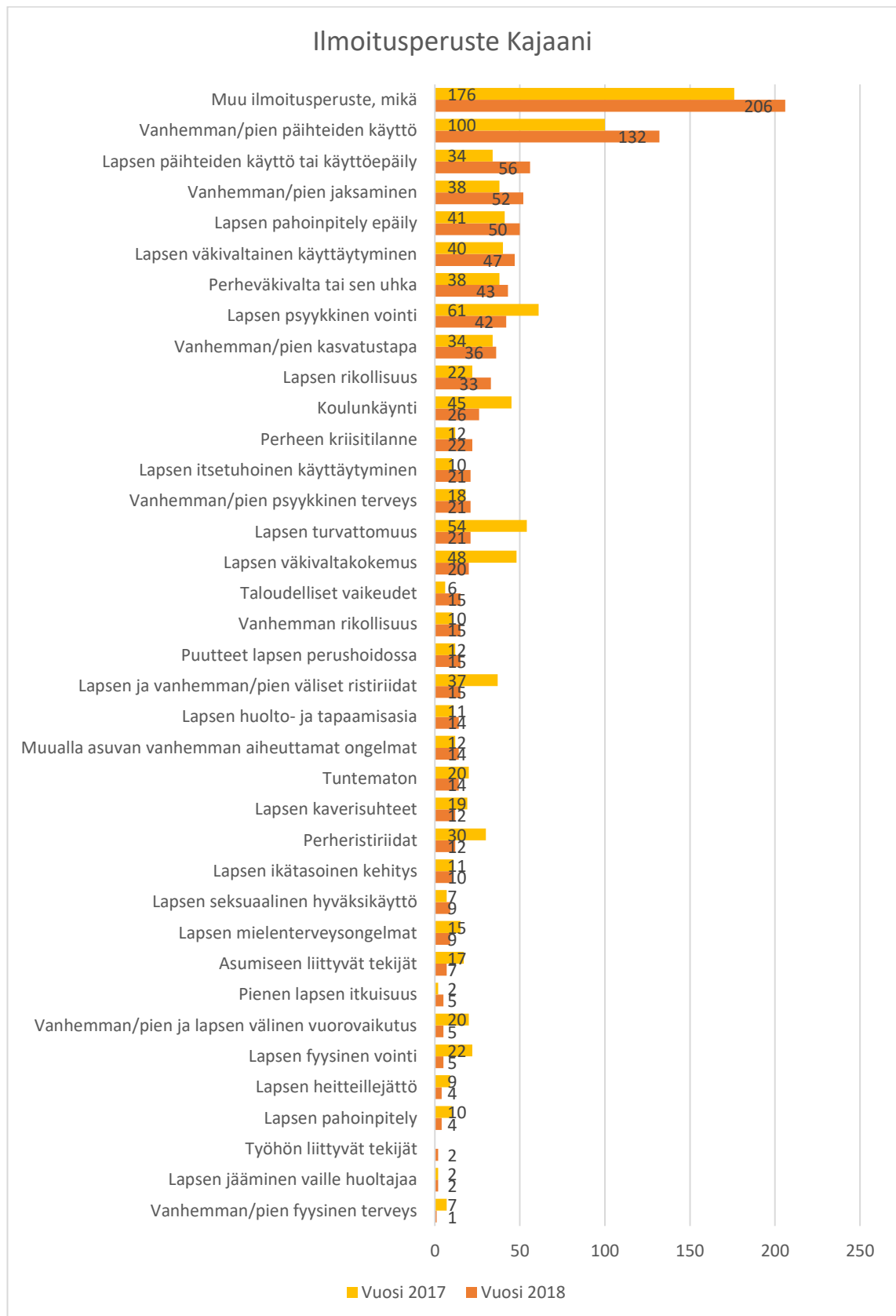
LIITE 7. Ilmoituksen tekijät Ristijärvi N=53

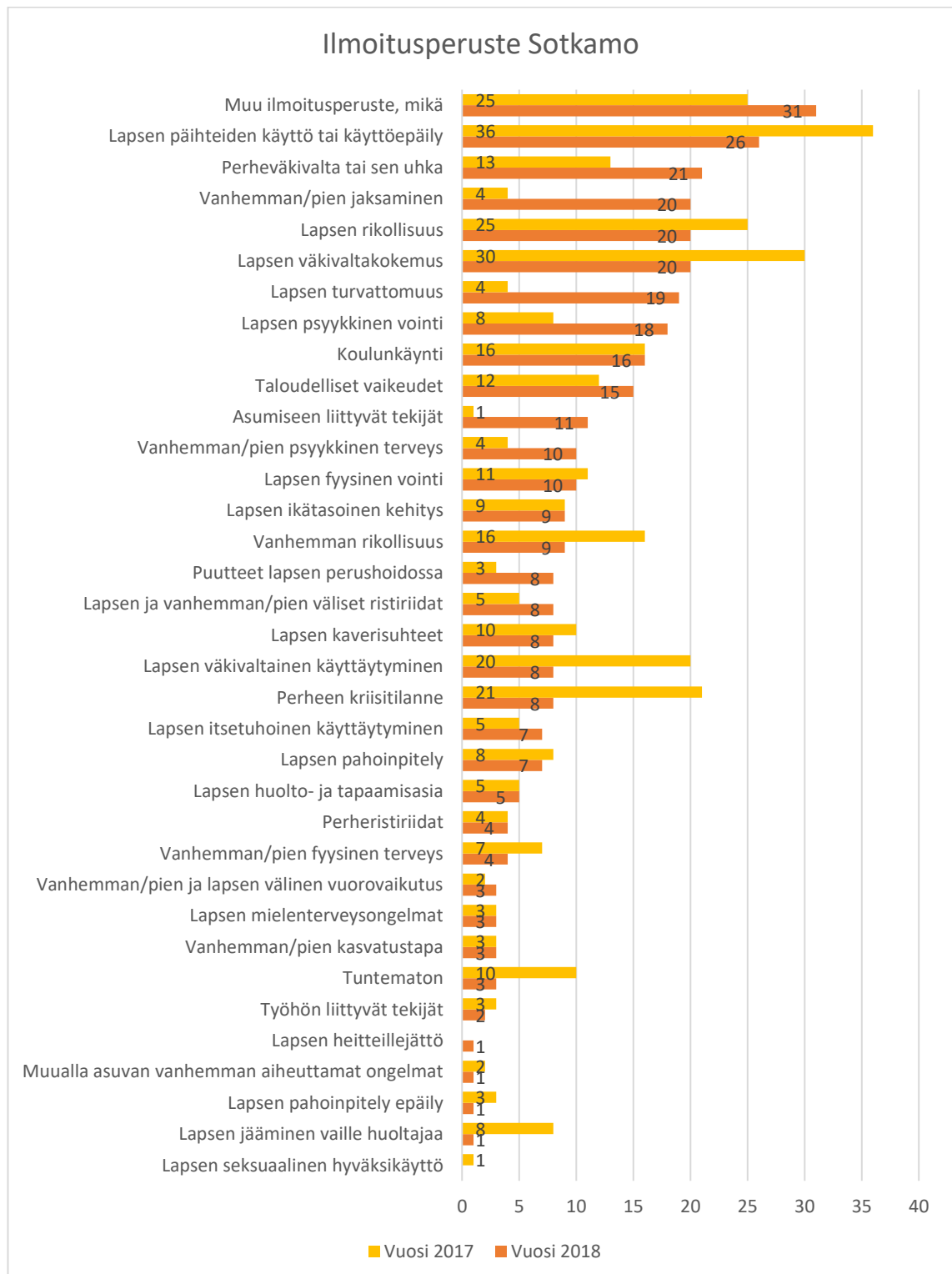
LIITE 8. Ilmoituksen tekijät Kainuusta poismuuttaneet N=341

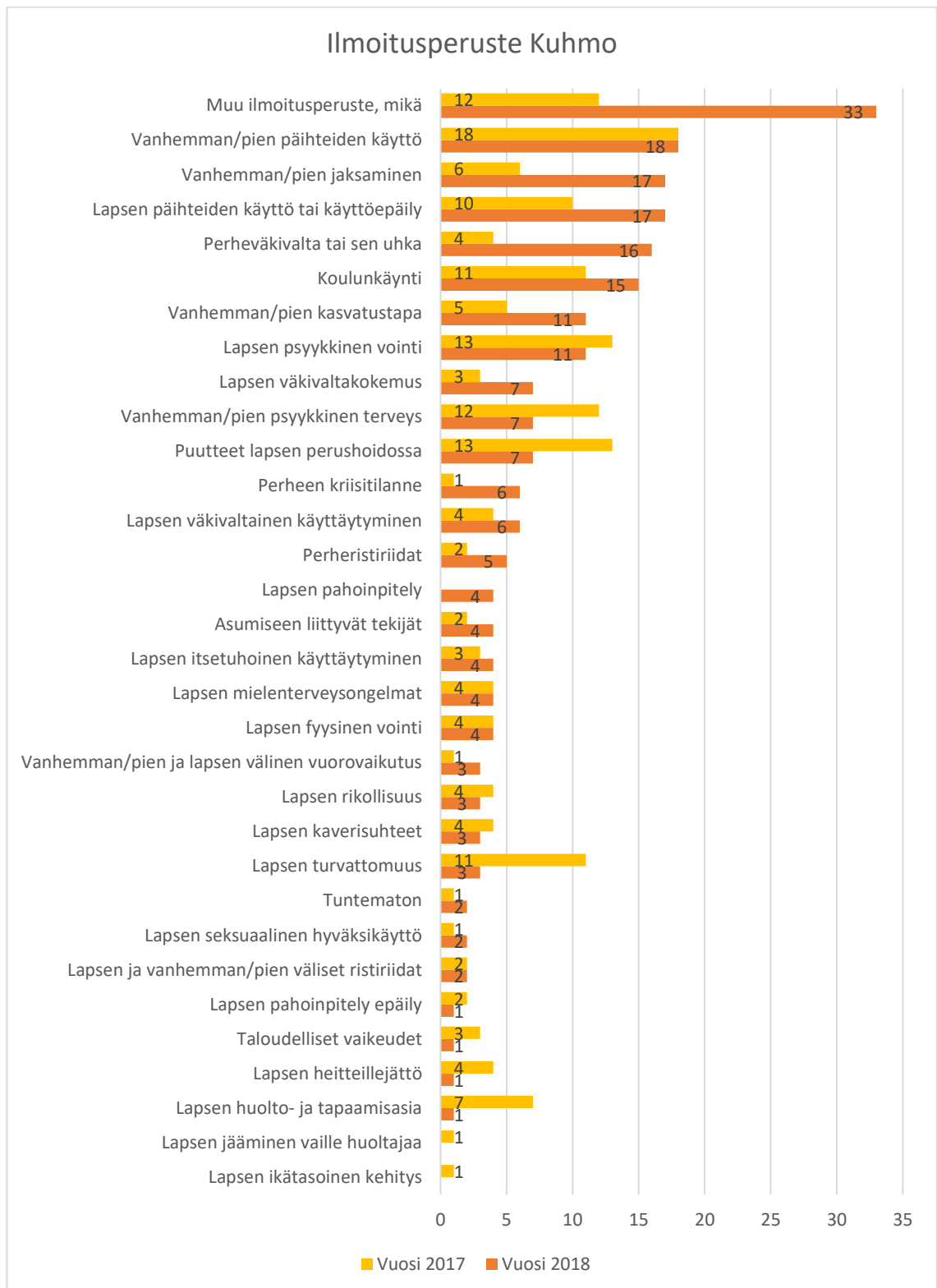
LIITE 9. Ilmoitusperuste Kajaani N=2067

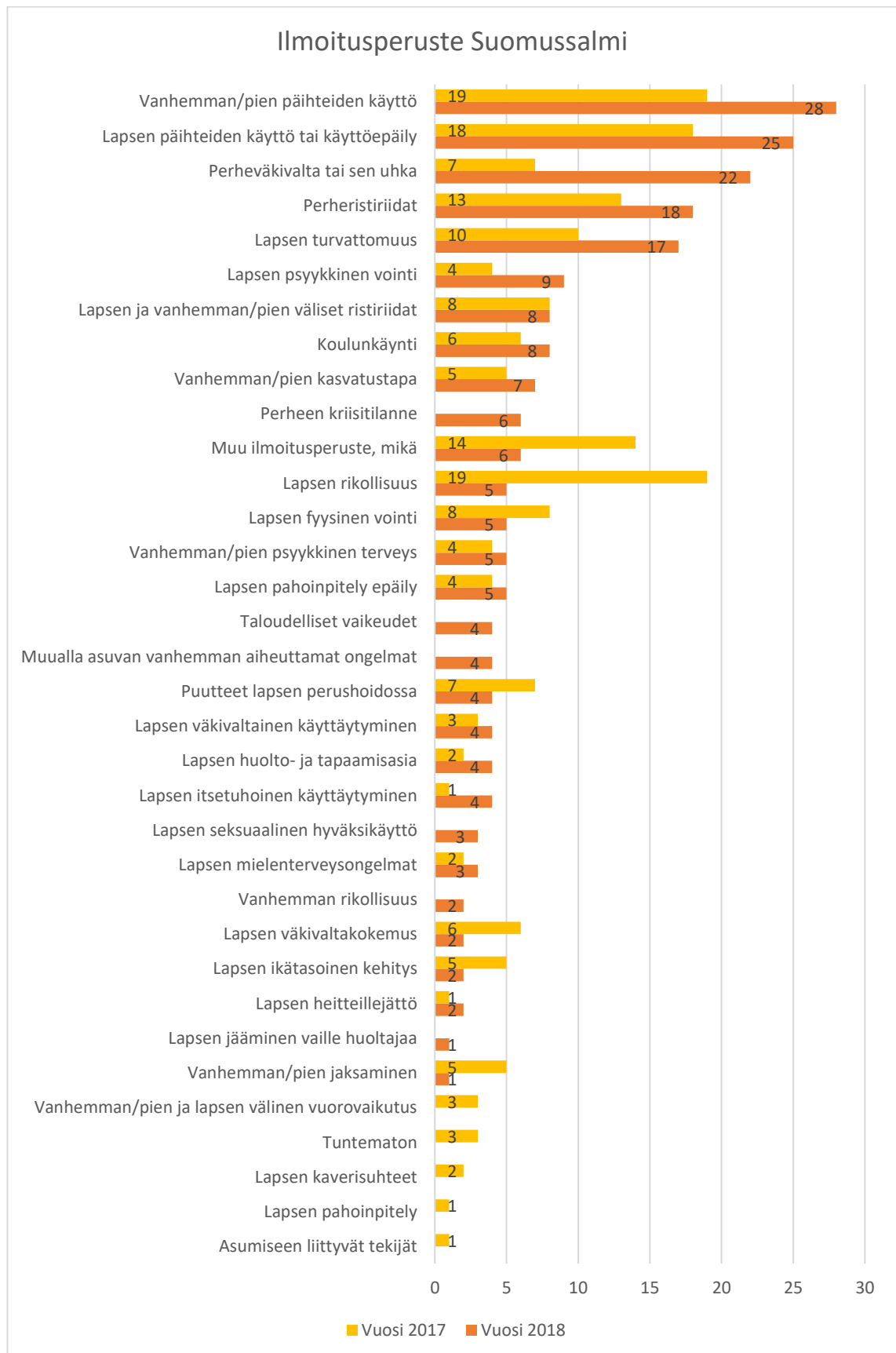
LIITE 10. Ilmoitusperuste Sotkamo N=685

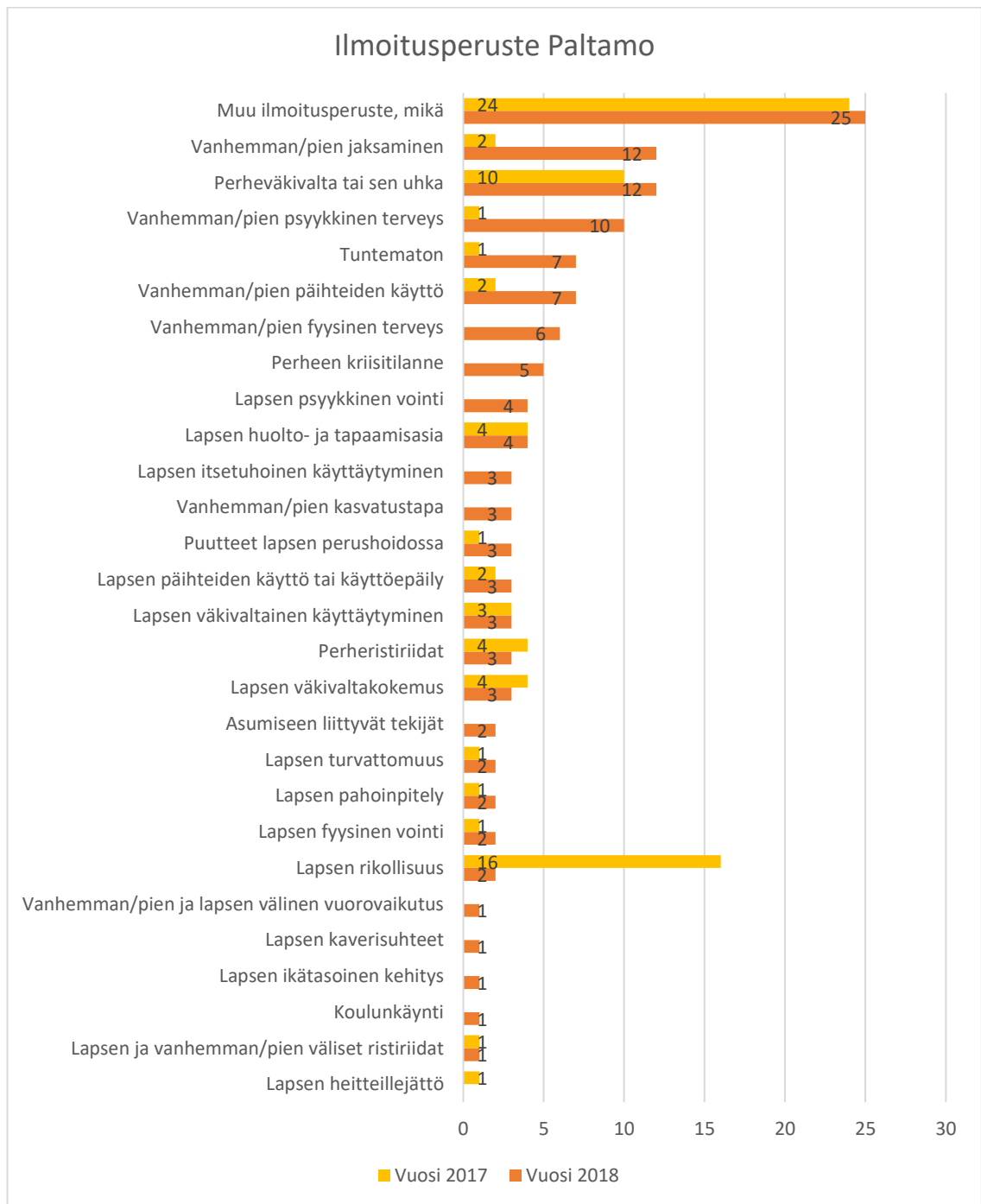
LIITE 11. Ilmoitusperuste Kuhmo N=387

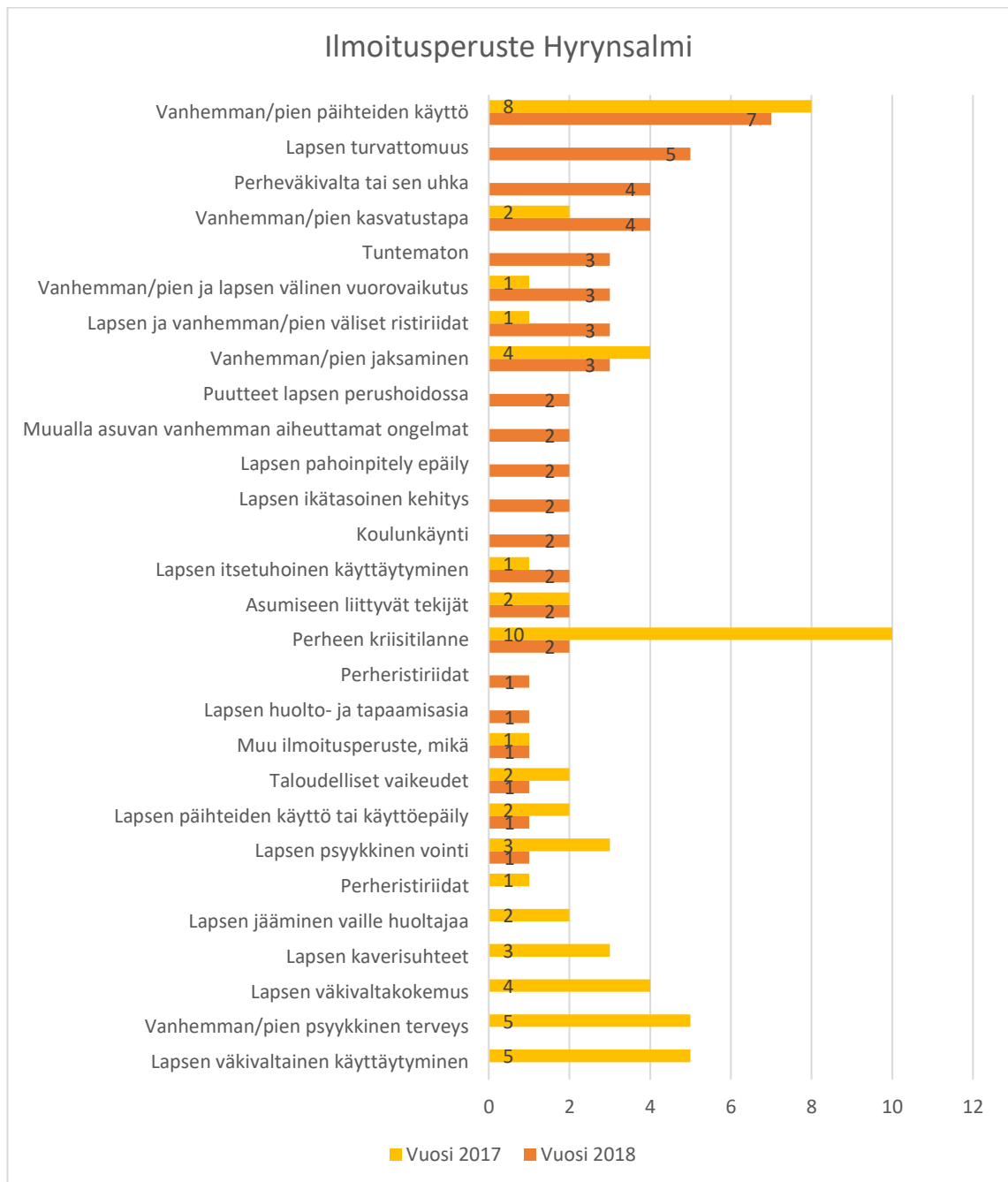
LIITE 12. Ilmoitusperuste Suomussalmi N=395

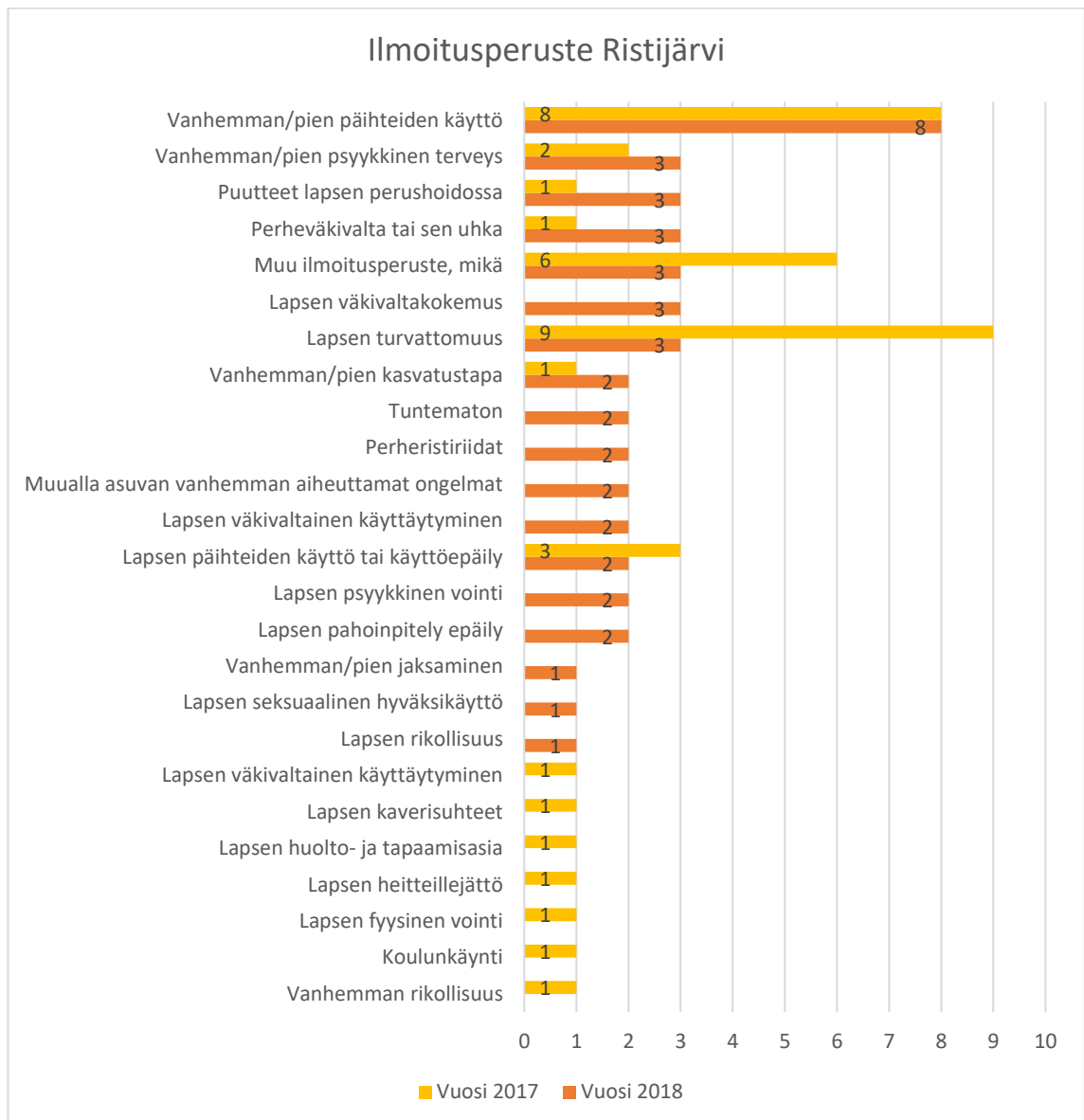
LIITE 13. Ilmoitusperuste Paltamo N=208

LIITE 14. Ilmoitusperuste Hyrynsalmi N=111

LIITE 15. Ilmoitusperuste Ristijärvi N=83

LIITE 16. Ilmoitusperuste Kainuusta poismuuttaneet N=341

